

SEANCES DU JEUDI 10 JUIN 1993
VERGADERINGEN VAN DONDERDAG 10 JUNI 1993ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERING

MATIN

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 2911.

PROPOSITIONS ET PROJET DE LOI (Discussion):

Proposition de loi modifiant la loi du 15 juillet 1985 relative à l'utilisation de substances à effet hormonal ou à effet anti-hormonal chez les animaux.

Discussion générale. — *Orateurs*: MM. Matthijs, rapporteur, Verberckmoes, Vandenberghe, Capoen, M. Bourgeois, ministre des Petites et Moyennes Entreprises et de l'Agriculture, p. 2911.

Discussion et vote des articles, p. 2914.

Projet de loi modifiant la loi du 4 juillet 1989 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales ainsi qu'au financement et à la comptabilité ouverte des partis politiques.

Proposition de loi complétant la loi du 4 juillet 1989 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales ainsi qu'au financement et à la comptabilité ouverte des partis politiques, en vue d'assurer le respect de ces dispositions pendant la période électorale.

Discussion générale. — *Orateurs*: MM. Mouton, rapporteur, Goovaerts, de Donnée, De Roo, De Loor, Daras, Scharff, Appeltans, Tavernier, De Seranno, Lenssens, p. 2914.

Discussion et vote d'articles:

A l'article 1^{er}: *Orateur*: M. Appeltans, p. 2927.

A l'article 1^{er}*bis* (nouveau): *Orateur*: M. Appeltans, p. 2927.

OCHTEND

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 2911.

VOORSTELLEN EN ONTWERP VAN WET (Beraadslaging):

Voorstel van wet tot wijziging van de wet van 15 juli 1985 betreffende het gebruik bij dieren van stoffen met hormonale of met anti-hormonale werking.

Algemene beraadslaging. — *Sprekers*: de heren Matthijs, rapporteur, Verberckmoes, Vandenberghe, Capoen, de heer Bourgeois, minister van de Kleine en Middelgrote Ondernemingen en Landbouw, blz. 2911.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 2914.

Ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen.

Voorstel van wet tot aanvulling van de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen, met het oog op de naleving ervan in verkiezingstijd.

Algemene beraadslaging. — *Sprekers*: de heren Mouton, rapporteur, Goovaerts, de Donnée, De Roo, De Loor, Daras, Scharff, Appeltans, Tavernier, De Seranno, Lenssens, blz. 2914.

Beraadslaging en stemming over artikelen:

Bij artikel 1: *Spreker*: de heer Appeltans, blz. 2927.

Bij artikel 1*bis* (nieuw): *Spreker*: de heer Appeltans, blz. 2927.

A l'article 8: *Orateur*: M. Appeltans, p. 2930.

A l'article 11bis (nouveau): *Orateur*: M. Appeltans, p. 2932.

A l'article 19: *Orateur*: M. Goovaerts, p. 2933.

APRES-MIDI

SOMMAIRE:

COMMUNICATIONS:

Page 2935.

Cour d'arbitrage.

PROPOSITION DE RESOLUTION (Renvoi):

Page 2935.

Renvoi à la commission de l'Economie de la proposition de résolution concernant la suite à donner aux recommandations émises par la Commission sénatoriale d'information et d'enquête en matière de sécurité nucléaire à propos du retraitement des combustibles nucléaires usés.

PROPOSITIONS (Prise en considération):

Pages 2936 et 3029.

M. De Loor et consorts. — Proposition de loi visant à accroître l'objectivité dans le recrutement de certaines catégories du personnel de l'ordre judiciaire.

M. Bougard et consorts. — Proposition de résolution concernant la problématique des peuples indigènes.

COLLEGE DE RECRUTEMENT DES MAGISTRATS:

Page 2936.

QUESTIONS ORALES:

Question orale de Mme Dardenne au ministre des Petites et Moyennes Entreprises et de l'Agriculture sur « les méthodes de production agricole et l'application des mesures d'accompagnement dans le cadre de la réforme de la politique agricole commune ».

Orateurs: Mme Dardenne, M. Bourgeois, ministre des Petites et Moyennes Entreprises et de l'Agriculture, p. 2936.

Question orale de M. Bock au ministre des Petites et Moyennes Entreprises et de l'Agriculture sur « les quotas laitiers ».

Orateurs: M. Bock, M. Bourgeois, ministre des Petites et Moyennes Entreprises et de l'Agriculture, p. 2937.

Question orale de M. Verreycken au Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Affaires économiques sur « le problème du passage de drogue au poste-frontière belge-néerlandais de Haseldonk ».

Orateurs: M. Verreycken, M. Wathelet, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Affaires économiques, p. 2938.

Bij artikel 8: *Spreker*: de heer Appeltans, blz. 2930.

Bij artikel 11bis (nieuw): *Spreker*: de heer Appeltans, blz. 2932.

Bij artikel 19: *Spreker*: de heer Goovaerts, blz. 2933.

NAMIDDAG

INHOUDSOPGAVE:

MEDEDELINGEN:

Bladzijde 2935.

Arbitragehof.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE (Verwijzing):

Bladzijde 2935.

Verwijzing naar de commissie voor de Economische Aangelegenheden van het voorstel van resolutie betreffende het gevolg dat dient gegeven te worden aan de aanbevelingen van de Senaatscommissie voor informatie en onderzoek inzake nucleaire veiligheid in verband met de opwerking van bestraalde kernsplijtstof.

VOORSTELLEN (Inoverwegingneming):

Bladzijden 2936 en 3029.

De heer De Loor c.s. — Voorstel van wet strekkende tot een grotere objectiviteit bij de aanwerving van bepaalde personeelscategorieën van de rechterlijke orde.

De heer Bougard c.s. — Voorstel van resolutie betreffende de problematiek van de inheemse volkeren.

WERVINGSCOLLEGE DER MAGISTRATEN:

Bladzijde 2936.

MONDELINGE VRAGEN:

Mondelinge vraag van mevrouw Dardenne aan de minister van de Kleine en Middelgrote Ondernemingen en Landbouw over « de landbouwproductiemethoden en de toepassing van de begeleidingsmaatregelen in het kader van de hervorming van het gemeenschappelijk landbouwbeleid ».

Sprekers: mevrouw Dardenne, de heer Bourgeois, minister van de Kleine en Middelgrote Ondernemingen en Landbouw, blz. 2936.

Mondelinge vraag van de heer Bock aan de minister van de Kleine en Middelgrote Ondernemingen en Landbouw over « de melkquotas ».

Sprekers: de heer Bock, de heer Bourgeois, minister van de Kleine en Middelgrote Ondernemingen en Landbouw, blz. 2937.

Mondelinge vraag van de heer Verreycken aan de Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Economische Zaken over « drugproblemen bij de Belgisch-Nederlandse grensovergang Haseldonk ».

Sprekers: de heer Verreycken, de heer Wathelet, Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Economische Zaken, blz. 2938.

Question orale de Mme Gijsbrechts-Horckmans au ministre des Finances sur « l'exécution de la loi du 28 décembre 1992 portant des dispositions fiscales, financières et diverses ».

Orateurs : Mme Gijsbrechts-Horckmans, M. Wathélet, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Affaires économiques, p. 2939.

Question orale de M. Houssa au ministre de la Défense nationale sur « le transfert éventuel du 12^e régiment de ligne de Spa à Vielsalm ».

Orateurs : M. Houssa, M. Delcroix, ministre de la Défense nationale, p. 2939.

Question orale de M. Ulburghs au ministre de la Défense nationale sur « les excuses présentées par le ministre au gouvernement de Grande-Bretagne concernant le refus belge de livrer des grenades d'artillerie juste avant la guerre du golfe Persique ».

Orateurs : M. Ulburghs, M. Delcroix, ministre de la Défense nationale, p. 2939.

Question orale de M. Desutter au ministre de la Défense nationale sur « la nécessité d'un équipement radar pour les hélicoptères *Seaking* ».

Orateurs : M. Desutter, M. Delcroix, ministre de la Défense nationale, p. 2940.

Question orale de M. Laverge au Vice-Premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur « la situation chaotique régnant au Zaïre ».

Orateurs : M. Laverge, M. Derycke, secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement, adjoint au ministre des Affaires étrangères, p. 2940.

Question orale de Mme Maes au Vice-Premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur « des troubles au Kivu ».

Orateurs : Mme Maes, M. Derycke, secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement, adjoint au ministre des Affaires étrangères, p. 2941.

Question orale de M. Pataer au secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement sur « les droits de l'homme qui constitueraient un obstacle au renouvellement d'un traité de coopération entre la Belgique et l'Indonésie ».

Orateurs : M. Pataer, M. Derycke, secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement, adjoint au ministre des Affaires étrangères, p. 2942.

ORDRE DES TRAVAUX:

Pages 2943 et 2944.

PRESENTATION D'UNE LISTE DOUBLE DE CANDIDATS A UNE PLACE VACANTE DE CONSEILLER A LA COUR DE CASSATION:

Pages 2943 et 3020.

Résultat du scrutin, p. 3019 et p. 3025.

REVISION DE LA CONSTITUTION (Votes):

Révision du titre II de la Constitution, en vue d'y insérer un article 24^{ter} relatif à la publicité et à la motivation des actes de l'administration, et au médiateur.

Projet de texte visant à insérer un article 24^{ter} dans la Constitution relatif à la publicité de l'administration, p. 2945.

Mondelinge vraag van mevrouw Gijsbrechts-Horckmans aan de minister van Financiën over « de uitvoering van de wet van 28 december 1992 houdende fiscale, financiële en diverse bepalingen ».

Sprekers : mevrouw Gijsbrechts-Horckmans, de heer Wathélet, Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Economische Zaken, blz. 2939.

Mondelinge vraag van de heer Houssa aan de minister van Landsverdediging over « de eventuele overplaatsing van het 12^e linieregiment van Spa naar Vielsalm ».

Sprekers : de heer Houssa, de heer Delcroix, minister van Landsverdediging, blz. 2939.

Mondelinge vraag van de heer Ulburghs aan de minister van Landsverdediging over « de verontschuldigen aangeboden door de minister aan de regering van Groot-Brittannië, naar aanleiding van de Belgische weigering tot levering van artilleriegranaten, vlak voor de Golfoorlog ».

Sprekers : de heer Ulburghs, de heer Delcroix, minister van Landsverdediging, blz. 2939.

Mondelinge vraag van de heer Desutter aan de minister van Landsverdediging over « de noodzakelijke radarapparatuur voor de *Seaking*-helikopters ».

Sprekers : de heer Desutter, de heer Delcroix, minister van Landsverdediging, blz. 2940.

Mondelinge vraag van de heer Laverge aan de Vice-Eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over « de chaotische toestand in Zaïre ».

Sprekers : de heer Laverge, de heer Derycke, staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Zaken, blz. 2940.

Mondelinge vraag van mevrouw Maes aan de Vice-Eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over « onlusten in Kivu ».

Sprekers : mevrouw Maes, de heer Derycke, staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Zaken, blz. 2941.

Mondelinge vraag van de heer Pataer aan de staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking over « de mensenrechten als hinderpaal voor een hernieuwing van een samenwerkingsverdrag tussen België en Indonesië ».

Sprekers : de heer Pataer, de heer Derycke, staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Zaken, blz. 2942.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN:

Bladzijden 2943 en 2944.

VOORDRACHT VAN EEN DUBBELTAL VOOR EEN OPENSTAAND AMBT VAN RAADSHEER IN HET HOF VAN CASSATIE:

Bladzijden 2943 en 3020.

Uitslag van de geheime stemming, blz. 3019 en blz. 3025.

HERZIENING VAN DE GRONDWET (Stemmingen):

Herziening van titel II van de Grondwet, om een artikel 24^{ter} in te voegen betreffende de openbaarheid van bestuur, de motivering van bestuurshandelingen, en de ombudsman.

Ontwerp van tekst tot invoeging van een artikel 24^{ter} in de Grondwet betreffende de openbaarheid van bestuur, blz. 2945.

Révision du titre III de la Constitution, en vue d'y insérer un chapitre nouveau relatif aux juridictions administratives et au Conseil d'Etat, p. 2945.

Explication de vote: *Orateur*: M. De Croo, p. 2945.

Justification de vote: *Orateur*: M. Barzin, p. 2946.

PROPOSITION DE LOI SPECIALE (Votes réservés et vote):

Proposition de loi spéciale visant à achever la structure fédérale de l'Etat.

Votes réservés, p. 2946.

Vote, p. 3019.

Explications de votes: *Orateurs*: MM. De Croo, Monfils, Benker, Valkeniers, Verreycken, Desmedt, p. 3017.

PROJET DE LOI (Votes réservés):

Projet de loi modifiant la loi du 4 juillet 1989 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales ainsi qu'au financement et à la comptabilité ouverte des partis politiques, p. 3021.

PROPOSITION ET PROJET DE LOI (Votes):

Proposition de loi modifiant la loi du 15 juillet 1985 relative à l'utilisation de substances à effet hormonal ou à effet anti-hormonal chez les animaux, p. 3026.

Explication de vote: *Orateur*: M. M. Maertens, p. 3026.

Projet de loi modifiant la loi du 4 juillet 1989 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales ainsi qu'au financement et à la comptabilité ouverte des partis politiques, p. 3026.

Explications de vote: *Orateurs*: MM. Appeltans, Tavernier, Verreycken, De Roo, Erdman, Lallemand, p. 3026.

MOTION (Vote):

Motion pure et simple déposée en conclusion de l'interpellation de M. Pataer au ministre de l'Intégration sociale, de la Santé publique et de l'Environnement, développée le 4 juin 1993, p. 3028.

Orateur: M. Cuyvers, p. 3029.

PROPOSITION (Dépôt):

Page 3029.

MM. Stroobant et Taminiaux. — Proposition de révision du titre II de la Constitution, en vue d'y insérer un article 24bis relatif aux droits économiques et sociaux.

INTERPELLATIONS (Demandes):

Page 3029.

Mme Cahay-André au secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement sur « la relation à établir dans le cadre de la présidence belge de la CE entre l'aide au développement, les déséquilibres internationaux et leurs conséquences dans nos pays et dans le reste du monde ».

M. Vermeiren au ministre de la Défense nationale sur « la campagne en faveur des Casques bleus belges ».

Herziening van titel III van de Grondwet, om een nieuw hoofdstuk in te voegen betreffende de administratieve rechtscolleges en de Raad van State, blz. 2945.

Stemverklaring: *Spreker*: de heer De Croo, blz. 2945.

Stemverklaring: *Spreker*: de heer Barzin, blz. 2946.

VOORSTEL VAN BIJZONDERE WET (Aangehouden stemmen en stemming):

Voorstel van bijzondere wet tot vervollediging van de federale staatsstructuur.

Aangehouden stemmen, blz. 2946.

Stemming, blz. 3019.

Stemverklaringen: *Sprekers*: de heren De Croo, Monfils, Benker, Valkeniers, Verreycken, Desmedt, blz. 3017.

ONTWERP VAN WET (Aangehouden stemmen):

Ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen, blz. 3021.

VOORSTEL EN ONTWERP VAN WET (Stemmingen):

Voorstel van wet tot wijziging van de wet van 15 juli 1985 betreffende het gebruik bij dieren van stoffen met hormonale of met anti-hormonale werking, blz. 3026.

Stemverklaring: *Spreker*: de heer M. Maertens, blz. 3026.

Ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen, blz. 3026.

Stemverklaringen: *Sprekers*: de heren Appeltans, Tavernier, Verreycken, De Roo, Erdman, Lallemand, blz. 3026.

MOTIE (Stemming):

Eenvoudige motie ingediend tot besluit van de op 4 juni 1993 gehouden interpellatie van de heer Pataer tot de minister van Maatschappelijke Integratie, Volksgezondheid en Leefmilieu, blz. 3028.

Spreker: de heer Cuyvers, blz. 3029.

VOORSTEL (Indiening):

Bladzijde 3029.

De heren Stroobant en Taminiaux. — Voorstel tot herziening van titel II van de Grondwet, om een artikel 24bis in te voegen, betreffende de economische en sociale rechten.

INTERPELLATIES (Verzoeken):

Bladzijde 3029.

Mevrouw Cahay-André tot de staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking over « het verband dat tijdens het Belgische voorzitterschap van de EG moet worden gelegd tussen de ontwikkelingshulp, de kloof tussen rijke en arme landen en de gevolgen daarvan voor onze landen en de rest van de wereld ».

De heer Vermeiren tot de minister van Landsverdediging over « de campagne ten gunste van de Belgische Blauwhelmen ».

N. 100

SEANCE DU MATIN — OCHTENDVERGADERING

PRESIDENCE DE M. SWAELEN, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER SWAELEN, VOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 10 heures.
De vergadering wordt geopend om 10 uur.

CONGES — VERLOF

MM. Buchmann et De Grauwe, à l'étranger, demandent un congé.

Verlof vragen: de heren Buchmann en De Grauwe, in het buitenland.

— Ces congés sont accordés.

Dit verlof wordt toegestaan.

VOORSTEL VAN WET TOT WIJZIGING VAN DE WET VAN 15 JULI 1985 BETREFFENDE HET GEBRUIK BIJ DIEREN VAN STOFFEN MET HORMONALE OF MET ANTI-HORMONALE WERKING

Algemene beraadslaging en stemming over de artikelen

PROPOSITION DE LOI MODIFIANT LA LOI DU 15 JUILLET 1985 RELATIVE A L'UTILISATION DE SUBSTANCES A EFFET HORMONAL OU A EFFET ANTIHORMONAL CHEZ LES ANIMAUX

Discussion générale et vote des articles

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het voorstel van wet tot wijziging van de wet van 15 juli 1985 betreffende het gebruik bij dieren van stoffen met hormonale of met anti-hormonale werking.

Nous abordons l'examen de la proposition de loi modifiant la loi du 15 juillet 1985 relative à l'utilisation de substances à effet hormonal ou à effet antihormonal chez les animaux.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de rapporteur.

De heer Matthijs, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, het is niet de bedoeling met dit voorstel de hele problematiek van het gebruik van hormonen aan te pakken, wel de strafwet aan te passen om een betere bestraffing mogelijk te maken van degenen die de wet overtreden. Het uitgangspunt is dat voor een strafrechtelijke veroordeling er sprake moet zijn van een persoonlijke schuld.

Een strafrechtelijke veroordeling louter op grond van objectieve aansprakelijkheid kan enkel in zeer uitzonderlijke omstandigheden worden overwogen. Op grond van ons strafrecht dat ervan uitgaat dat er geen straf zonder schuld kan zijn en op grond van artikel 6, paragraaf 2, van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden moet er een schuldvereiste zijn om iemand strafrechtelijk te veroordelen.

De wet van 15 juli 1985 betreffende het gebruik bij dieren van stoffen met hormonale of anti-hormonale werking omschrijft het begrip «dader» zeer ruim. Daardoor kan bijvoorbeeld de bezitter van een dier, dat eventueel mer hormonen werd behandeld, worden vervolgd en zwaar beboet, terwijl uit de omstandigheden toch kan worden afgeleid dat de koper van dat dier onmogelijk van de illegale behandeling op de hoogte kon zijn.

De minister van de Kleine en Middelgrote Ondernemingen en Landbouw schaarde zich in de commissie achter dit voorstel om twee redenen. Ten eerste omdat het voorstel de wetgeving aanpast aan de rechtspraak en, ten tweede, omdat het een verzwarende van de straffen inhoudt.

Er werd tenslotte nog een amendement ingediend om het begrip «verhandelen» te verduidelijken en te verfijnen en het nauwer te laten aansluiten bij het begrip «kopen». Aldus kunnen betwistingen voor de rechtbank worden voorkomen. Er zijn immers gevallen waar «onder zich hebben» niet gelijk staat met «kopen».

Tot besluit wil ik ook aanstippen dat het nieuwe artikel 10, paragraaf 1, 2, b), luidende: «hij van wie men redelijkerwijze mag aannemen dat hij wist of diende te weten dat hij dieren verhandelde waaraan stoffen met hormonale of met anti-hormonale werking werden toegediend bij overtreding van de bepalingen van deze wet of van de besluiten ter uitvoering ervan ...» betekent dat men aan de betrokkene de verplichting oplegt een onderzoek in te stellen, zodat hij nadien niet kan inroepen niet over de nodige inlichtingen te beschikken. De bedoeling is alles wat het karakter heeft van «verhandelen» onder de wet te laten vallen. Het woord «redelijkerwijze» houdt ook in dat er een reëel onderscheid moet blijven bestaan tussen enerzijds het onwettig gebruik van hormonen en anderzijds het gebruik van stoffen met hormonale of anti-hormonale werking in toepassing van de wetgeving op de uitoefening van de diergeneeskunde zoals bepaald in de wet van 15 juli 1985, die thans wordt gewijzigd.

Dit voorstel van wet, dat in de commissie unaniem is goedgekeurd, is een betekenisvolle stap in de strategie van de Regering en van de bevoegde minister om het gebruik van illegale stoffen met hormonale of met anti-hormonale werking aan banden te leggen of uit de wereld te helpen. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Verberckmoes.

De heer Verberckmoes. — Mijnheer de Voorzitter, het wetsvoorstel dat wij hier bespreken, is een goed parlementair initiatief om meer rechtszekerheid te brengen en om tegenover de overtreders van de wetgeving de schuldvraag te preciseren. De wettekst wordt ook duidelijker gemaakt, zodat een aantal interpretaties van de betekenis van de woorden «verhandelen» of «onder zich houden» worden uitgeschakeld. De rechtbanken en de verdediging krijgen aldus een beter inzicht in de concrete omstandigheden waarin de strafwet kan worden toegepast. Om al die redenen draagt het voorstel onze goedkeuring weg.

Het werk is echter helemaal niet af en de gevolgde methode is zeker ook niet aan te prijzen. Uiteraard zijn wij gelukkig dat een parlementair initiatief werd genomen om meer uniformiteit te brengen in een weinig eensgezinde en soms weifelende rechtspraak. Om te voorkomen dat de eenen zeer zwaar en de anderen helemaal niet worden bestraft, moeten wij ongetwijfeld in dezelfde richting verder werken. Dit wetsvoorstel is hiertoe een spoor-slag.

Het verwondert mij echter dat de Regering dit initiatief niet heeft aangegrepen om een volledig sluitende wetgeving inzake het hormonengebruik tot stand te brengen. Sommige amendementen van leden uit verschillende fracties, die ertoe strekten de wetgeving uit te breiden tot het volledige circuit van het fokken, het verwerken en de verkoop van het vlees aan de consument, werden door de Regering, mijns inziens ten onrechte, verworpen.

Het argument voor deze verwerping, namelijk dat de verwerking en verhandeling van het vlees tot de sector van de voeding en dus de volksgezondheid behoren, is zeker niet doorslaggevend. De hele sector van het hormonengebruik valt op een of andere manier immers zowel onder volksgezondheid, als onder de landbouwsector. Tijdens de bespreking in de commissie heeft de minister trouwens medegedeeld dat hijzelf en zijn collega van Volksgezondheid de intentie hebben om uitgebreid toelichting te verstrekken bij het algemeen probleem van de kwaliteit van de voedingswaren, waarvan de bestrijding van het hormonengebruik een onderdeel vormt.

Waarom wordt dan niet meteen en desnoods gezamenlijk een wetgevend initiatief genomen, niet tot aanvulling of wijziging van allerlei bestaande wetten, maar wel tot vorming van een volledige en goed gestructureerde wetgeving, waarin al het bestaande wordt samengebracht en zo nodig verder uitgewerkt? Verdere versnippering kan alleen maar meer onzekerheid creëren, de kansen tot omzeiling van de wet doen toenemen en zij die de wet toepassen nog langer in een concurrentieel ongunstige positie plaatsen tegenover de wetsontduikers.

De beruchte Commissie-Comform kreeg destijds overigens reeds de opdracht een drastische vereenvoudiging van de bestaande wetteksten te bewerkstelligen.

Vandaag zijn wij als wetgevers met dit wetsvoorstel andermaal de tegenovergestelde weg ingeslagen. De minister heeft inderdaad aangekondigd dat een voorontwerp van wet in de Ministerraad werd goedgekeurd, waarbij een aantal sancties, vastgelegd in de aanverwante wet van 24 februari 1921, worden verzwaaard. Hij heeft nog andere regeringsinitiatieven in de kwestieuze sector aangekondigd. Bovendien heeft hij bevestigd dat, in het kader van de wet van 15 juli 1985, nog een aantal uitvoeringsbesluiten moeten worden getroffen om te preciseren wat welen wat niet is toegelaten. Ook hierbij wil de minister druppelsgewijs tewerk gaan, vermits een eerste koninklijk besluit reeds in behandeling is bij de Raad van State en er later nog zullen volgen.

Ik wil de minister met aandrang vragen deze bijna tien jaar aanslepende langzaam-aan-onderneming drastisch te beëindigen en niet langer zoveel hiaten te dulden. De minister weet even goed als ik dat alle betrokkenen uit deze sector een sluitende en volle-

dige uitschakeling van alle overtredingen door om het even wie vragen en dat zij zich reeds lang ergeren aan het oogluikend toestaan van ongelijkheden.

Het uitwerken van een sluitende wetgeving en zelfs de zwaarste bestraffing zijn echter onvoldoende om het gebruik van groeihormonen bij de vetmesting, hetzij door inspuiting, hetzij door vermenging in de veevoeders, te voorkomen.

Een brede en volgehouden informatiecampagne moet worden ontwikkeld om een mentaliteitsverandering te bewerkstelligen, zowel bij de fokker en de verkoper van de dieren als bij de verkoper en de koper van het vlees. Het argument dat de betrokkenen er zich niet van bewust zijn dat dieren of vlees al dan niet met hormonen zijn bewerkt wordt te veel gebruikt en misbruikt als een doekje voor het bloeden. Alle betrokkenen kennen voldoende het verschil tussen hormonen-vrije dieren of vlees en andere. Ook het argument dat natuurlijk of hormonen-vrij vlees duurder is dan hormonen-vlees moet uit de wereld worden geholpen. Op dit vlak moeten wetgevende initiatieven worden genomen ter bescherming van de verbruiker en de concurrentiekracht.

Moet wetenschappelijk onderzoek inzake de ontwikkeling van om het even welk groeibevorderend preparaat nog langer worden gesubsidieerd of gestimuleerd als de markt in dieren en vlees reeds in elkaar is gestort ingevolge overbezetting?

Door het toestaan van dergelijk onderzoek wordt men immers medeplichtig aan een steeds voortwoekend bedrog dat reeds zo veel slachtoffers heeft gemaakt.

Mijnheer de minister, welk is uw standpunt ter zake? Is de controle op het vlees dat is ingevoerd uit niet-EG-lidstaten voldoende, en zo neen, hoe kan dit worden verholpen? Bestaat er een uniforme controle op Europees vlak, ook op de dealers?

Al deze vragen werden u reeds gesteld door de Commissie Landbouw van de Benelux-raad. Graag had ik daarover een breedvoerige en grondige documentatie gekregen.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Vandenberghe.

De heer Vandenberghe. — Mijnheer de Voorzitter, ik ben de commissie voor de Landbouw en de Middenstand dankbaar voor het aannemen van onderhavig voorstel van wet. Het is juist dat het voorstel niet alle belangrijke problemen die verband houden met de hormonenhandel oplost. Het beantwoordt nochtans aan de noodzaak om in deze materie meer rechtszekerheid te bekomen alsmede een grotere effectiviteit voor de toepassing van de bestaande rechtsregels.

Wij werden geconfronteerd met een strafrechtelijke bepaling die voor vele personen van toepassing was, zonder dat het schuld-principe daarbij in acht werd genomen. De bepaling strafte degene bij wie objectief een bepaalde feitelijke vaststelling werd gedaan. Bij een eerste benadering kreeg men aldus de indruk dat het ging om een zeer effectieve bepaling, maar in de werkelijkheid was ze onwerkzaam en gaf ze aanleiding tot vele discussies voor rechtbanken en hoven.

In het algemeen is het gebruik van objectieve penale strafbepalingen trouwens niet aangewezen. In artikel 6, paragraaf 2, van het Europees Verdrag ter bescherming van de rechten van de mens staat dat ieder persoon die strafrechtelijk wordt vervolgd, geacht wordt onschuldig te zijn tot zijn schuld wettelijk wordt vastgesteld.

De belangrijke vraag is of men in een intern systeem bepaalde materiële feiten als strafwaardige gedragingen kan omschrijven zonder de persoonlijke schuldvraag aan de orde te stellen. Het Europese Hof Mensenrechten heeft in een arrest van 7 oktober 1988 in de zaak-Salabiaku — een zaak die verband hield met de detentie van drugs — duidelijk gemaakt: «dat indien de nationale wetgever zou overgaan tot het invoeren van een reeks louter materiële misdrijven, dit de draagwijdte van artikel 6, paragraaf 2, zou kunnen ondergraven.» Het Hof overweegt: «... surtout, le législateur national pourrait, à sa guise, priver le juge du fond d'un véritable pouvoir d'appréciation et vider la présomption d'innocence de sa substance si les mots «légalement établis» impliquaient un renvoi inconditionnel au droit interne.»

De draagwijdte van deze overweging is de volgende. Indien de wet een feit zonder meer als een strafbare gedraging zou omschrijven en indien dit feit voor de rechter komt en deze geen appreciatie over de persoonlijke schuld van de verdachte geeft, dan rijst de vraag of de schuld nog op een wettelijke wijze is vastgesteld. Het voorstel wil hieraan tegemoetkomen zonder dat een vrijbrief wordt gegeven voor een lakser optreden.

Het voorstel gaat uit van het algemene beginsel dat de schuld persoonlijk moet worden vastgesteld in redelijkheid. Wanneer iemand bijvoorbeeld een dier koopt dat met hormonen is bewerkt en de omstandigheden tonen in redelijkheid aan dat hij dit wist of normaal had moeten weten, dan is in die omstandigheden de schuld strafrechtelijk aangetoond.

Het voorstel beantwoordt aan de internationale verdragen, maar — en dat is nog belangrijker want de burger heeft daar veel oog voor — het maakt ook een veel effectievere strafrechtelijke politiek mogelijk.

Ongenuanceerd in alle richtingen met het strafrecht slaan, leidt tot ineffectiviteit, omdat de strafwet niet wordt toegepast. Indien u van alle Belgen misdadigers maakt, dan zal u in een totaal rechteloze situatie terechtkomen. Strafrecht moet ook «terreingevoelig» zijn, het mag niet onderworpen zijn aan één of andere leuze. Het vergt altijd een nauwkeurig woordgebruik. De woorden moeten worden geboetseerd, zodat men niet de indruk krijgt dat men veel te geweldig in de porseleinwinkel rondloopt. Het gaat tenslotte om het veroordelen van iemand, om het vaststellen van schuld. Een «terreingevoelig» strafrecht impliceert dat misdadigheid, degene die werkelijk te kwader trouw is, wordt gestraft volgens de gestrengheid die de wet eist. Het veronderstelt echter ook dat de burger zichzelf niet bedreigd voelt wanneer hij geen persoonlijke schuld draagt. Daaraan wil dit wetsvoorstel tegemoetkomen. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Capoen.

De heer Capoen. — Mijnheer de Voorzitter, de jongste weken en maanden heeft de strijd tegen de hormonen en de hormonenmafia toenemende successen geboekt, maar werd hij ook nog altijd bemoeilijkt door de vele hiaten in de wetgeving. Met dit voorstel wordt als het ware een bres gedicht en kan er efficiënter worden opgetreden door het gerecht. Dat men de laatste schakel in de productieketen kan aanpakken, zal sterk afschrikwekkend werken, zodat gebruik en misbruik van hormonen normaal moeten afnemen. Daarom ook steunen wij dit wetsvoorstel volmondig, maar toch wensen wij ook de aandacht erop te vestigen dat de strijd tegen de hormonen en de hormonenmafia in eerste instantie moet worden gevoerd op het niveau van de producenten en verdelers van deze verboden producten. Om het optreden tegen deze groep doeltreffend te maken, moet er meer coördinatie komen tussen de instanties en diensten die deze opdracht moeten vervullen. Ik geef u een feit dat toch vragen oproept over deze coördinatie.

Enkele weken geleden heeft men een grote hormonenverdelers kunnen oppakken in de streek van Diksmuide. Volgens de heer Vandemeulebroucke, die zich reeds jaren met dit dossier bezighoudt, had men verschillende personen in hechtenis kunnen nemen indien de onderzoeksrechters van Ieper en Veurne gecoördineerd hadden opgetreden. Zelfs niet-ingewijden weten dat er sterke banden bestaan tussen de hormonenverdelers in de streek van Ieper en Diksmuide. Ik noem geen namen, maar een goede verstaander heeft maar een half woord nodig.

Ook op Europees vlak moet er meer coördinatie komen, vooral inzake de regelgeving betreffende enerzijds de hormonale en, anderzijds, de geneeskundige producten. Dit onderscheid is niet altijd duidelijk en bemoeilijkt de bestrijding.

Mijnheer de minister, de Volksunie zal dit ontwerp goedkeuren, maar wij blijven aandacht vragen voor de bestrijding van de hormonenproducenten en hormonenverdelers. Wij vragen dan ook dat u, samen met uw collega's, inspanningen zult doen voor een betere coördinatie in de bestrijding van het hormonengebruik. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Bourgeois.

De heer Bourgeois, minister van de Kleine en de Middelgrote Ondernemingen en Landbouw. — Mijnheer de Voorzitter, ik was niet van plan hier het woord te voeren, maar er werden een aantal vragen gesteld die mijn aandacht en die van minister De Galan verdienen.

In de eerste plaats ben ik verheugd over het initiatief van de heren Vandenberghe en Cardoen. Met mijn vraag om dit wetsvoorstel prioritair te willen behandelen heb ik willen bewijzen dat de Regering de bedoeling heeft actief op te treden in de sector van de hormonenbestrijding.

Sedert de commissiebesprekingen heb ik contacten gehad met vertegenwoordigers van de verschillende sectoren. Degenen die het hormonengebruik willen bestrijden, maar ook al degenen die daarvoor belangstelling hebben, onder meer de consumenten, zijn zich ervan bewust dat er met dit wetsvoorstel een belangrijke stap werd gedaan op het vlak van de bestrijding van het hormonengebruik. Dit is een positieve evolutie en ik hoop dat het korte debat van vandaag enige weerklink zal hebben.

De wet van 15 juli 1985, betreffende het gebruik van stoffen met hormonale en antihormonale werking bij dieren, werd op drie punten gewijzigd. Er is in de eerste plaats een belangrijke verzwaring van de straffen.

In bovenvermelde wet heeft men het over alle activiteiten van verhandelen, maar de term «kopen» wordt niet vermeld. De koper bleef, eigenaardig genoeg, buiten de toepassing van de wet. Het gat in het net wordt gedicht door het woord «kopen» in te voegen.

Het begrip «schuld» werd hier door de rapporteur, de heer Matthijs, en door de heer Vandenberghe beklemtoond. In artikel 10 van bovenvermelde wet worden de woorden «hij die weet of kan weten» vervangen door «hij wist of diende te weten». Dit is een belangrijk element voor de juridische beoordeling.

Mijn collega, mevrouw De Galan, en ikzelf, hebben een gezamenlijk plan uitgewerkt, met name «het plan voor de totale kwaliteit van de keuringen en controles in de sector van de eetwaren». Dit plan dat door mevrouw De Galan en mezelf werd uitgewerkt, beoogt de samenwerking van onze departementen en de coördinatie van de werkzaamheden. Het bevat bovendien nagenoeg alle gegevens nodig om een beleid te voeren.

Na deze vergadering komen de gezamenlijke commissies voor de Volksgezondheid en voor de Landbouw samen om na de voorstelling van het plan, een eerste discussie te voeren die vandaag niet hoeft te worden afgerond, maar zeker zal worden voortgezet. Ik herinner eraan dat het document reeds in de gezamenlijke kamercommissies werd besproken, waar het naar mijn gevoelens positief werd onthaald. Als de Senaat het eveneens gunstig beoordeelt, zullen wij het zeker meer ruchtbaarheid geven en overgaan tot de uitvoering.

Ik herhaal dat het hier gaat om een plan, geen wetsontwerp. Trouwens, de wetsontwerpen ter zake die door de Ministerraad werden goedgekeurd, werden naar de Raad van State overgezonden. Die heeft echter tijd nodig om haar adviezen te formuleren.

In het vooruitzicht van het Belgische voorzitterschap, heb ik reeds contact genomen met de EG-commissaris voor Landbouw, de heer Steichen, met het oog op verdere initiatieven van de Europese Ministerraad in verband met de bestrijding van de hormonenhandel en de oplossing van de hormonenproblematiek. De Europese Commissie heeft overigens dienaangaande reeds een voorstel klaar.

Ik vraag dus de Senaat dit wetsvoorstel met eenparigheid goed te keuren, zoals dit ook in de commissie het geval was. (Applaus.)

De Voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt in de algemene beraadslaging verklaar ik ze voor gesloten en bespreken wij de artikelen van het voorstel van wet.

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close, et nous passons à l'examen des articles de la proposition de loi.

Artikel één luidt:

Artikel 1. Artikel 10, § 1, 2, b), van de wet van 15 juli 1985 betreffende het gebruik bij dieren van stoffen met hormonale of met anti-hormonale werking wordt vervangen als volgt:

«b) Hij van wie men redelijkerwijze mag aannemen dat hij wist of diende te weten dat hij dieren verhandelde waaraan stoffen met hormonale of met anti-hormonale werking werden toegediend bij overtreding van de bepalingen van deze wet of van de besluiten ter uitvoering ervan.»

Article premier. L'article 10, § 1^{er}, 2, b), de la loi du 15 juillet 1985 relative à l'utilisation de substances à effet hormonal ou à effet antihormonal chez les animaux est remplacé par la disposition suivante:

«b) Celui dont on peut raisonnablement considérer qu'il savait ou devait savoir qu'il commercialisait des animaux auxquels des substances à effet hormonal ou antihormonal avaient été administrées en infraction aux dispositions de la présente loi ou de ses arrêtés d'exécution.»

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 2. In artikel 2, 2, van dezelfde wet, wordt tussen de woorden «te koop aanbieden» en het woord «verkopen», het woord «kopen» ingevoegd.

Art. 2. A l'article 2, 2, de la même loi, le mot «acheter» est inséré entre les mots «offrir en vente» et le mot «vendre».

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 3. Artikel 10, § 1, 1, a), van dezelfde wet wordt opgeheven.

Art. 3. L'article 10, § 1^{er}, 1, a), de la même loi est abrogé.

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. — We stemmen later over het voorstel van wet in zijn geheel.

Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble de la proposition de loi.

PROJET DE LOI MODIFIANT LA LOI DU 4 JUILLET 1989 RELATIVE A LA LIMITATION ET AU CONTROLE DES DEPENSES ELECTORALES AINSI QU'AU FINANCEMENT ET A LA COMPTABILITE OUVERTE DES PARTIS POLITIQUES

PROPOSITION DE LOI COMPLETANT LA LOI DU 4 JUILLET 1989 RELATIVE A LA LIMITATION ET AU CONTROLE DES DEPENSES ELECTORALES AINSI QU'AU FINANCEMENT ET A LA COMPTABILITE OUVERTE DES PARTIS POLITIQUES, EN VUE D'ASSURER LE RESPECT DE CES DISPOSITIONS PENDANT LA PERIODE ELECTORALE

Discussion générale et vote d'articles

ONTWERP VAN WET TOT WIJZIGING VAN DE WET VAN 4 JULI 1989 BETREFFENDE DE BEPERKING EN DE CONTROLE VAN DE VERKIEZINGSUITGAVEN, DE FINANCIERING EN DE OPEN BOEKHOUDING VAN DE POLITIEKE PARTIJEN

VOORSTEL VAN WET TOT AANVULLING VAN DE WET VAN 4 JULI 1989 BETREFFENDE DE BEPERKING EN DE CONTROLE VAN DE VERKIEZINGSUITGAVEN, DE FINANCIERING EN DE OPEN BOEKHOUDING VAN DE POLITIEKE PARTIJEN, MET HET OOG OP DE NALEVING ERVAN IN VERKIEZINGSTIJD

Algemene beraadslaging en stemming over artikelen

M. le Président. — Nous abordons l'examen du projet et de la proposition de loi relatifs à la limitation et au contrôle des dépenses électorales ainsi qu'au financement et à la comptabilité ouverte des partis politiques.

Wij vatten de bespreking aan van het ontwerp en het voorstel van wet betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen.

La discussion générale est ouverte.

De algemene beraadslaging is geopend.

La parole est au rapporteur.

M. Mouton, rapporteur. — Monsieur le Président, j'ai l'honneur de vous présenter le rapport relatif au projet de loi modifiant la loi du 4 juillet 1989 concernant la limitation et le contrôle des dépenses électorales ainsi que le financement et la comptabilité ouverte des partis politiques. Je me dois de préciser avant tout que la commission a décidé de joindre à la discussion du projet la proposition de loi de M. Monfils visant à compléter la loi du 4 juillet 1989 relative au même objet.

Avant d'aborder la discussion générale, qu'il me soit permis de rappeler ici le rôle joué par notre ancien collègue de la Chambre, Luc Dhooze qui, en ce moment même, doit être particulièrement attentif à nos travaux et profondément désireux de voir aboutir son initiative, appuyée par les représentants des sept groupes de la Chambre.

Vu l'importance de ce projet de loi, je suis persuadé que tous les membres de notre assemblée en auront fait une lecture particulièrement attentive, ce qui me permettra, dès lors, de vous présenter un rapport de synthèse.

Le projet de loi soumis à votre délibération, et qui résulte d'une initiative parlementaire, a été voté, à la Chambre en séance du 21 janvier dernier. La loi du 4 juillet 1989 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales ainsi qu'au financement et à la comptabilité ouverte des partis politiques est passée au banc d'essai lors des élections législatives et provinciales du 24 novembre 1991. A cette occasion, la commission de contrôle ad hoc s'est livrée à l'évaluation de l'application de cette loi. Sans en diminuer pour autant les premiers résultats positifs, l'actuel projet de loi corrige les imperfections et les insuffisances de la loi de 1989.

Lors de la discussion générale en commission, un membre a souligné d'emblée combien le projet actuel dépasse la loi du 4 juillet 1989. Une donnée fondamentale y est ajoutée: le financement public des partis, à mettre en parallèle avec la suppression de la déductibilité fiscale des dons faits aux partis politiques.

En outre, à l'expérience, la loi du 4 juillet 1989 a révélé, selon lui, les imperfections suivantes.

Premièrement, bien que limitée, la propagande électorale est encore excessive et source de dépenses inutiles comme le montrent certaines études.

Deuxièmement, le contrôle des dépenses électorales ne donne pas encore assez de garantie de fiabilité.

Troisièmement, la déductibilité fiscale des dons aux partis n'apporte certainement aucune valeur ajoutée à la démocratie.

Le projet de loi en discussion part du principe que les partis politiques doivent disposer de moyens financiers suffisants. En contrepartie, il convient d'assurer la transparence du système mis en place. Pour honorer cette exigence, il est projeté, d'une part, de supprimer la déductibilité fiscale des dons privés faits aux ASBL créées à cet effet par les partis politiques depuis 1985 et, d'autre part, d'interdire aux personnes morales d'en faire des dons aux partis.

Le même membre plaide aussi pour une limitation plus poussée de la propagande électorale. Toutefois, si son groupe approuve fondamentalement la philosophie du projet, il ne peut souscrire au contenu de l'article 8, qui fixe le montant par voix recueillie lors des élections. Son groupe demande la réduction de moitié de l'allocation, soit vingt-cinq francs, et insiste pour que le financement public des partis soit une opération budgétaire neutre. A cet effet, il propose une réduction de la dotation du Parlement et des moyens budgétaires des cabinets ministériels nationaux ainsi que ceux des ASBL des partis politiques.

L'idée même du forfait lui paraît, en outre, une discrimination aux dépens des grands partis; il en demande la suppression. Son groupe défendra dès lors, comme sources de financement, les contributions des affiliés et la dotation calculée en fonction du nombre de voix recueillies.

Par ailleurs, toujours selon le même intervenant, rien n'est encore réglé pour les élections organisées en dehors du niveau national.

En conclusion, son groupe approuve l'objectif général du projet, à l'exception de l'article 8. C'est pourquoi il déposera un amendement visant à supprimer le forfait et à réduire de cinquante à vingt-cinq francs le montant prévu par voix recueillie. Le même orateur estime que l'examen de ce projet n'est pas une affaire urgente et il propose de l'approfondir par une concertation aboutissant, selon lui, à un projet équilibré et sans effet budgétaire supplémentaire.

Plusieurs membres reprochent au projet de quintupler l'allocation par voix recueillie, par rapport à la loi du 4 juillet 1989, alors qu'on s'apprête à réduire le nombre de parlementaires. Ils craignent une réaction négative de l'opinion publique.

Même si le bon fonctionnement des partis revêt une grande importance dans une démocratie parlementaire, même s'il est préférable que leurs moyens émanent de sources aisément contrôlables, ils n'estiment pas opportun, à l'heure actuelle, de transférer cinq cent millions des deniers publics aux partis politiques. Ceux-ci doivent réduire leurs dépenses électorales. Dans ce cas, une majoration des subsides publics est superflue. Ils proposent, d'abord, de renforcer le contrôle des dépenses électorales et des finances des partis. Les candidats aux élections nationales devraient, en plus, déclarer la provenance de leurs budgets électoraux.

Un membre ayant fait partie de la commission de contrôle réclame, au nom de la transparence du financement des partis, une meilleure connaissance de l'origine de leurs moyens financiers, ce que ne prévoit pas le projet actuel, selon lui. Il s'oppose à la déductibilité fiscale des dons aux partis, ce procédé permettant un contrôle réel des filières de leurs financements. Il ne croit pas que ce mode de financement ouvre la porte au trafic d'influence.

Le financement public des partis n'éliminera pas, d'après lui, le maintien du financement privé. Il s'étonne que sa proposition, largement partagée, dit-il, de confier le contrôle du financement des partis politiques à la Cour des comptes n'ait pas été retenue.

Indépendamment des liens qui unissent le Parlement et la Cour des comptes, le contrôle effectué par celle-ci serait de loin préférable à celui effectué par les parlementaires eux-mêmes.

A la question posée par le ministre de l'Intérieur de savoir pourquoi ce membre est partisan du maintien de la déductibilité fiscale, il répond que l'abandon de ce principe mettra, une fois encore, le contribuable en demeure de payer la totalité des coûts alors qu'aujourd'hui, il n'en supporte plus que la moitié. Il déposera des amendements en ce sens. Il défendra aussi le maintien du principe des dons privés aux partis, tant pour les personnes morales que physiques. Il souhaite enfin que les partis politiques soient autorisés à fonctionner en dehors du système prévu par le projet de loi, à condition que la transparence du financement et de la comptabilité des partis soit effective.

Un autre membre estime que le contrôle des dépenses électorales s'est révélé particulièrement décevant dans la mesure où il n'y a pas eu de vérification effective des montants consacrés aux dépenses électorales. La position des membres de la Commission de contrôle est donc fort délicate puisqu'ils sont juge et partie. Le projet en discussion n'apporte aucune amélioration à ce sujet. Il estime aussi que l'abrogation de la déductibilité ne répond pas au besoin de transparence des partis qui puisent, en fait, une aide substantielle, lors des campagnes électorales, dans la facturation directe à une entreprise des frais exposés.

A cette déclaration, le ministre réagit en indiquant qu'en pareil cas, il y a manifestement un délit de fraude passible d'une peine allant jusqu'à la réclusion.

Cette pratique, interdite par la loi, n'appelle donc pas de dispositions légales complémentaires. A propos des instituts de formation, un sénateur demande qu'il soit clairement dit de quels instituts il s'agit, de quels montants ils disposent actuellement et quelle économie leur suppression va permettre.

Un membre considère excessive la proposition de supprimer purement et simplement le forfait alloué à chaque parti. Ceux-ci, dit-il, remplissent une fonction sociale et politique trop importante pour qu'ils dépendent de filières financières douteuses.

Un membre évoque alors les questions que poserait la scission ou le changement de dénomination d'un parti. Comment réglerait-on, dans ce cas, la succession des droits de l'ancien parti?

Qu'obtient le parti né de cette mutation?

Il est fait remarquer que la loi de 1989 est le seul instrument législatif qui donne une définition d'un parti politique tout en précisant que cette définition ne vaut que pour cette loi et que le problème de l'éclatement d'un parti n'est pas l'objet du projet de loi. Seule une proposition de loi peut y apporter une solution.

Un membre indique qu'après la réforme de l'Etat, le projet de loi devra être revu intégralement. Le déplacement des élections provinciales qui coïncident désormais avec les élections communales pose aussi le problème de la limitation de leurs dépenses électorales toujours associées, dans le projet, aux élections législatives.

Le président de la commission déclare que le projet ne touche qu'aux modalités du financement public et qu'il peut très bien être adopté tel quel sans préjuger des répercussions du vote des Accords de la Saint-Michel.

Un membre ajoute que, si le financement tel que prévu par le projet se limite aux élections nationales, il faudra envisager ultérieurement des financements complémentaires aux autres niveaux.

Un autre membre critique les dispositions du projet qui privilégient les grands partis, les autres partis risquant notamment, à la suite de la réduction du nombre de sénateurs, de ne disposer d'aucune dotation.

L'intervenant suivant ne partage pas les objections émises à propos des répercussions sur le financement des partis à la suite de la réforme du Sénat. Les sénateurs élus directement, dit-il, devront mener campagne non plus au niveau de leur arrondissement mais bien dans la même circonscription qu'aux élections européennes.

Souhaitant élargir le débat, un membre livre à la commission les résultats d'une recherche qu'il a consacrée au financement des partis dans plusieurs pays européens et refait l'historique de cette problématique en Belgique depuis 1985.

Il rappelle l'hostilité de son groupe vis-à-vis de l'article 8 du projet en annonçant le dépôt d'un amendement qui supprime le forfait et qui réduit de moitié le montant fixé par voix recueillie.

Pour le reste, son groupe soutiendra le projet.

Un autre membre considère que la suppression du forfait avantagerait excessivement les grands partis et menacerait l'équilibre du projet. Ce forfait, indispensable aux petits partis, ne peut plus être remis en cause.

Enfin, plusieurs membres considèrent qu'il est urgent de voter le projet tel que déjà adopté par la Chambre. En effet, le législateur a déjà voté le budget des ASBL des partis. Celles-ci ont déjà intégré les sommes prévues dans leur budget.

Le parallélisme de la suppression de la déductibilité fiscale et du financement public des partis est essentiel, sans quoi on assistera à une réduction très nette des revenus des partis.

Comme l'annonçait déjà la discussion générale, l'examen des articles a amené le dépôt de nombreux amendements, tous rejetés à une assez large majorité.

Le plus significatif de ces amendements, déposé à l'article 8, tend à ramener le montant par voix recueillie de 50 à 25 ou 30 francs et à supprimer le montant forfaitaire.

L'article 8 a été adopté, sans modifications, par 14 voix contre 2 et 5 abstentions.

Le vote sur l'ensemble du projet de loi a, quant à lui, été acquis par 14 voix contre 1 et 6 abstentions.

Je termine en signalant que la proposition de loi de M. Monfils, jointe au projet de loi mais ayant fait l'objet d'une discussion séparée, a été rejetée par 13 voix contre 4 et 3 abstentions.

J'en termine ici avec mon rapport et je voudrais maintenant avec votre autorisation, monsieur le Président, intervenir au nom du groupe socialiste.

Je souhaiterais d'abord rappeler que la loi du 4 juillet 1989, dont notre ancien collègue Luc Dhooze fut la véritable cheville ouvrière, a été accueillie par tous les observateurs et les acteurs de la vie politique comme une étape essentielle vers un processus clair et sans ambiguïté.

Avant d'en arriver là, il avait fallu, je tiens à le rappeler, opérer un choix entre le financement privé et le financement public des partis.

C'est ainsi qu'en 1985, l'adoption de l'amendement Gijs au projet de loi portant des dispositions fiscales et autres ouvrait la voie aux dons privés destinés aux partis politiques, dons déductibles fiscalement.

Je rappelle que nous étions opposés à ce mode de financement et qu'au nom de mon groupe, j'avais déposé un amendement, rejeté par la majorité libérale-sociale-chrétienne de l'époque, amendement qui obligeait les bénéficiaires des libéralités à en faire la déclaration au greffe du tribunal de première instance de leur arrondissement ainsi que la publication aux annexes du *Moniteur belge*.

L'adoption, en 1989, du financement public des partis fut une avancée démocratique incontestable. Il s'agissait là d'un progrès considérable dans le sens de la transparence du fonctionnement des partis politiques et dans celui de la réduction des dépenses électorales jugées excessives.

A l'expérience des élections législatives et provinciales de novembre 1991, il était évident que la loi de 1989 pouvait et devait encore être améliorée.

C'est donc dans ce sens que nous comprenons et approuvons les nouvelles dispositions contenues dans ce projet qui supprime le lien équivoque existant entre le monde des affaires et la politique en mettant fin aux dons d'entreprises en faveur des partis politiques.

Le projet de loi supprime également l'immunité fiscale des dons de particuliers. Le texte que nous allons voter aujourd'hui est évidemment le résultat d'un compromis global entre les sept partis signataires à la Chambre.

Nous avons, nous aussi, des observations ou des nuances à exprimer sur certaines de ces dispositions. Toutefois, un compromis est un compromis et nous ne voulons pas profiter de ce débat parlementaire pour polémiquer sur certaines de ces nuances.

Je l'ai déjà dit, mais il est bon de le rappeler: l'ensemble des dispositions du projet de loi permettra de créer un cadre légal, indispensable en cette période où les relations entre le monde politique et les citoyens sont largement commentées.

Nous sommes donc en faveur du principe d'un financement public des partis politiques car ceux-ci sont les garants du bon fonctionnement de notre système démocratique.

Ils doivent, dès lors, disposer de moyens financiers suffisants leur permettant de fonctionner correctement et en pleine transparence.

Le parti socialiste, en votant ces dispositions qui visent à parfaire l'initiative de 1989, n'entend céder en rien aux circonstances du moment, mais rendre la vie politique plus conforme à la morale et clarifier les relations entre le pouvoir et l'argent constituant pour nous des objectifs prioritaires dans la défense de notre système démocratique.

Comme à la Chambre, le groupe socialiste du Sénat votera donc ce projet de loi. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Goovaerts.

De heer Goovaerts. — Mijnheer de Voorzitter, ik zal het standpunt van de VLD met betrekking tot dit ontwerp van wet toelichten.

De kostprijs van de dotaties aan politieke partijen bedraagt nu 153,3 miljoen. Dit bedrag zou worden vermeerderd tot 657,3 miljoen als dit ontwerp van wet wordt goedgekeurd, waar naar schatting nog 300 miljoen zullen bijkomen voor universitaire medewerkers.

De berekeningen werden gemaakt op basis van het verkiezingsjaar 1991 toen de fiscale kosten, dus de min-ontvangsten voor de Schatkist 181 miljoen bedroegen. In 1982, dat geen verkiezingsjaar was, ging het om 90 miljoen.

Wij hebben bezwaar tegen het ogenblik waarop men ons over deze wet wil laten stemmen. Volgens ons had men beter kunnen wachten tot de staatshervorming zou zijn afgewerkt want men kan veronderstellen dat de Raden nog voor supplementen in deze financiering zullen zorgen. Bovendien zorgt deze financiering voor inkomsten voor «extremisten» en «fantasisten».

De vrijheid van de burgers en van de ondernemingen wordt beknot als het hen wordt belet om al dan niet aftrekbare giften te doen.

Door meer geld te geven aan de partijen — al zijn daarvoor in de commissie valabele redenen gegeven — maakt men de politiek niet onafhankelijker, maar in feite afhankelijker van de Staat. De nu voorgestelde wetgeving is bovendien maar partieel, want ze slaat niet op de Europese, de provinciale en de gemeenteraadsverkiezingen.

Aangezien ik enige ervaring heb met de werking van de controlecommissie, vraag ik me af of de politicus onafhankelijker wordt als hij afhankelijk wordt gemaakt van overheidsfinanciën die worden verdeeld via een controlecommissie waarvan zijn concurrenten eveneens deel uitmaken.

Ik durf te beweren dat sinds ik penningmeester ben van mijn partij ik op geen enkele manier leenplichtig ben geweest ten opzichte van degenen die giften deden aan mijn partij. Men zal geen documenten vinden waaruit blijkt dat ik heb bemiddeld voor personen of ondernemingen die giften hebben gedaan aan mijn partij.

Omdat de gemiddelde omvang van de giften niet exorbitant is, hebben we er ook bezwaar tegen dat de ene moet betalen voor de andere. Het systeem van openbare financiering verplicht bijvoorbeeld de socialisten om mede te betalen voor de liberalen, en dit geldt voor alle partijen. Wij maken ook bedenkingen bij de compensaties. Er werd verklaard dat er compensaties zouden zijn bij de kabinetten, en dat is juist. Er zijn minder ministers en er zijn dus ook minder medewerkers, al zijn de kabinetten wel even groot gebleven. Bovendien was die compensatie slechts eenmalig.

In de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden werd verklaard dat de subsidies aan de studiediensten buiten de partijen zullen worden afgeschaft. Het ware niet slecht hierover na te denken.

Wij maken ook bedenkingen omdat men geen inzicht heeft in de bezittingen van de partijen zodat men niet weet wie afhankelijk is van wie. Ik wil geen incident uitlokken, want ik meen dat het om een vergissing ging van mensen van goede wil, maar het is wel tekenend dat nog vóór het nieuwe systeem in werking is getreden reeds pogingen werden gedaan om het te omzeilen.

Toen ik rapporteur was van de controlecommissie voor de verkiezingsuitgaven heb ik vastgesteld dat partijen en kandidaten samen in totaal 1,9 miljard mogen uitgeven bij een verkiezingscampagne. De totale dotatie bedraagt voor alle partijen samen 650 miljoen. Er is dus een groot verschil tussen dat totaal en het bedrag dat kan worden gespendeerd voor bij verkiezingen. Men zal me antwoorden dat verkiezingen slechts om de vier jaar worden gehouden, al moet de toekomst uitwijzen of dat zo is en bovendien blijft het probleem bestaan van andere dan parlementaire verkiezingen.

Er ontstaat dus een aanzienlijke «grijze zone». Zelfs indien het huidige systeem niet volmaakt is, toch is perfect geweten wie giften doet aan een politieke partij aangezien die gegevens moeten

worden opgegeven aan de fiscus. Wij vrezen dat in dit systeem de persiegroepen aanwezig zullen blijven en dat wij evenmin wat zullen afweten van alle mogelijke bestaande satellietorganisaties.

Wil dit zeggen dat wij blind zijn voor de goede aspecten en dat wij ons inzake de voorstellen over de partijfinanciering, zullen betonnen in een negatieve houding? Neen. Een aantal zaken moeten inderdaad worden aangepakt en daaraan zijn wij bereid steun te geven. Zo heb ik indertijd als eerste voorgesteld dat het Rekenhof controle zou uitoefenen op de partijfinanciering en de financiële werking van de partijen. Ik ben blij vast te stellen dat Agalev, Ecolo en de Volksunie die suggestie hebben gevolgd. Sommigen weerleggen echter mijn voorstel door erop te wijzen dat de Kamer de leden van het Rekenhof aanstelt. Dit is een zwak argument. Er moet toch iets veranderen aan het systeem van die controlecommissie, die tegelijkertijd rechter en partij is.

Wij willen loyaal meewerken om een beter inzicht te krijgen in de financiering van de politieke partijen. Hierbij houden wij wel rekening met een aantal zaken die ik zoëven heb naar voren gebracht. Een beperkte fiscale aftrekbaarheid kan ons inziens blijven bestaan. De burger, ook al is het een privé-persoon, moet een beperkte fiscale aftrekbaarheid kunnen genieten voor giften aan politieke partijen. De lijsten van giften, al dan niet fiscaal aftrekbaar, mogen wat ons betreft aan het Rekenhof worden doorgezonden voor controle. Wij willen echter dat het voor de burgers mogelijk blijft een gift te doen aan een politieke partij.

Het spijt ons dat de boekhouding van de politieke partijen niet helemaal open is. U zal wellicht opgemerkt hebben dat ik er voor gezorgd heb dat de uitgaven van de politieke partijen in 1992 een aantal weken vóór dat ze moesten worden ingediend, in de *Burgerkrant* werden gepubliceerd over twee pagina's. Hierover werd heel wat uitleg gegeven en de burgers werden opgeroepen om vragen te stellen.

Ik wil hier op het spreekgestoelte niet schermen met een hele bundel stukken. Wij moeten integendeel een fundamenteel gesprek voeren over deze zaak. Het komt er niet op aan alle kranten- en weekbladartikelen grondig te analyseren om te weten wie wat en wanneer heeft gedaan. Ik wil dit debat helemaal niet agressief doen verlopen, maar ik wil wel antwoorden op alle argumenten die tot mij worden gericht.

U zal vragen of de VLD, nadat de wet is goedgekeurd en de gelden ter beschikking worden gesteld, deze zal opvragen, want in de wet wordt met een tikje cynisme gezegd dat men daartoe niet verplicht is. Indien men mij op dezelfde manier als vroeger laat werken, ook al legt men mij een zekere openheid op tegenover het Rekenhof in verband met de herkomst van de giften, dan zal ik de dotatie niet opvragen.

Men kan van de penningmeester van een partij echter niet vragen dat hij samen met de voorzitter een maraton loopt waarbij hij zijn rechterbeen en beide armen op zijn rug bindt en dan maar afwacht wie de maraton zal winnen. Wanneer men mij in de positie brengt dat ik niet kan overleven omdat men mij andere mogelijkheden om gelden te vergaren ontnemt, dan ben ik wel verplicht om de dotatie op te nemen.

Mijnheer de Voorzitter, wij vragen ons amendement goed te keuren opdat degenen die wensen nog langer geld aan de burger te vragen daartoe in de mogelijkheid worden gesteld en degenen die dat niet langer wensen, het door ons voorgestelde systeem kunnen volgen. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. de Donnée.

M. de Donnée. — Monsieur le Président, la démocratie moderne ne peut fonctionner sans les partis politiques, qui regroupent des hommes et des femmes partageant le même idéal, le même projet de société. Ces partis ne pourront cependant agir efficacement que si, au-delà des divergences de vues idéologiques ou politiques qu'ils incarnent, ils sont respectés par le citoyen et jouissent de sa confiance.

Le maître mot dans le fonctionnement de notre démocratie est donc le mot confiance, cette confiance que peut avoir et que doit pouvoir maintenir le corps social dans ces organes associatifs qui constituent les piliers de notre démocratie et que sont les partis

politiques. C'est par eux que les idées s'affichent et sont véhiculées; c'est par eux que le pluralisme des opinions et des tendances se crée et se maintient.

La femme de César ne peut être soupçonnée. Il doit en être de même des partis politiques. De là découle la tâche difficile pour les responsables politiques de concilier l'indispensable «insoupçonnabilité» des partis politiques et la nécessité vitale pour ceux-ci de s'assurer les moyens humains et matériels suffisants pour accomplir correctement leur mission de diffusion d'idées et d'information du citoyen.

La loi du 4 juillet 1989 relative aux dépenses électorales et au financement des partis politiques a été une première tentative de concilier ces deux objectifs. L'expérience née de l'application de cette législation et les enseignements qui se sont dégagés du travail de la commission de contrôle instituée par cette loi ont permis d'en mesurer certaines insuffisances et lacunes.

Le projet de loi soumis à notre délibération est le résultat d'une initiative parlementaire commune à différents partis, dont le CVP. Le PRL y est partie prenante et y adhère.

Si l'on scinde les deux objectifs qui étaient ceux de la loi du 4 juillet 1989, objectifs que la présente proposition entend renforcer, la position du groupe libéral est la suivante.

En matière de limitation et de contrôle des dépenses électorales, on constate que l'évolution de celles-ci au cours des dernières décennies fut effectivement caractérisée par une augmentation dépassant nettement l'inflation. Si, en 1981, on a dépensé 590 millions de francs, on a dépensé, pour la campagne électorale de 1987, 840 millions de francs. On peut cependant constater que, depuis l'instauration de la loi du 4 juillet 1989, on a effectivement dépensé moins que précédemment.

En portant de six mois à un an la période pendant laquelle seront comptabilisées les dépenses de propagande électorale, la proposition aura encore pour effet de réduire proportionnellement ces dépenses de propagande. Il est à cet égard regrettable que la proposition qui avait été déposée par notre collègue Philippe Monfils et qui visait à organiser un contrôle a priori, rendu possible avant même les élections, pendant la période de propagande électorale telle que visée par la loi, n'ait pas été retenue. Cette proposition semblait pourtant combler une carence de la loi actuelle; elle en aurait en tout cas renforcé l'efficacité.

Ce contrôle a priori aurait pourtant parfaitement complété la nouveauté introduite par l'article 4 de la loi, relativement aux communications faites par tous les Exécutifs, à quelque niveau que ce soit, communications dont le contenu sera dorénavant apprécié et replacé dans son contexte réel d'information pure afin d'éviter la propagande électorale.

Enfin, je note que la nouvelle version de la loi sera parfaitement adaptée à la réforme du Sénat qui vient d'être votée. Dans la mesure où les sénateurs seront élus sur la base d'une circonscription électorale élargie à l'ensemble de la Région, il faudra nécessairement que les partis fassent appel à des candidats «emblématiques» et il s'indiquait de faciliter la possibilité pour les partis politiques d'axer leur campagne électorale sur semblables candidats, ce que permet de réaliser ce projet de loi.

J'en viens à présent au financement et à la comptabilité des partis politiques. Il s'agit ici du second volet, probablement le plus important, de la loi du 4 juillet 1989 et de la présente proposition de modification.

L'image de la corruption, qu'elle soit réelle ou supposée doit définitivement disparaître du paysage politique, non seulement chez nous mais également dans les autres pays européens, sous peine d'entretenir, voire d'encourager, le désintérêt de l'opinion publique à l'égard de la chose publique et la renaissance de mouvements ou tendances poujadistes extrémistes ou folkloriques.

La suppression de la déductibilité fiscale des dons accordés aux partis politiques, l'interdiction qui est d'ailleurs faite aux entreprises d'effectuer semblables dons, et la suppression des ASBL fiscales qui avaient été créées au bénéfice des partis politiques par la loi du 1^{er} août 1985, devraient renforcer la transparence du financement des partis politiques et donc, la confiance de la population en la correction et la rectitude morale de ces partis. Le but

recherché était d'assurer un meilleur contrôle des relations entre les partis et le monde des affaires et d'éviter ainsi les collusions, réelles ou soupçonnées, en la matière.

Le renforcement du financement public des partis politiques, tel qu'il est organisé par la proposition, place toutes les formations politiques sur un même pied d'égalité.

Certes, il a été avancé que ce financement public aurait un coût important. Il est évalué, à plusieurs centaines de millions. Je rappelle à cet égard qu'en 1991, les dons qui ont été faits aux différents partis par l'intermédiaire de leurs ASBL fiscales se sont élevés à plus de 366 millions de francs et si l'on procède à une estimation du coût budgétaire de ces dons, fiscalement déductibles jusqu'à présent, l'on arrive à une perte fiscale d'environ 130 millions de francs. Cette perte fiscale est évidemment effacée par la non-déductibilité fiscale désormais organisée.

D'un autre côté, la réduction constitutionnelle du nombre de membres du Gouvernement et du volume des cabinets ministériels devrait engendrer des économies et compenser ainsi le surcoût budgétaire qu'entraînerait l'actuel projet.

Bref, la présente proposition constitue un pas important vers la réalisation d'une transparence de plus en plus totale du fonctionnement des partis politiques.

Certes, de nouvelles améliorations, de nouvelles corrections seront encore nécessaires afin de respecter davantage encore le jeu démocratique. Il faudra penser à une limitation des dépenses électorales à d'autres niveaux que ceux visés par la loi du 4 juillet 1989. Par ailleurs, mon parti est également favorable — c'est en effet une mesure qui va dans le sens d'une démocratisation du fonctionnement des partis politiques — à la suppression de la case de tête, suspecte aux yeux de nombreux électeurs de favoriser des arrangements internes souhaités par les partis mais pas nécessairement conformes à l'intérêt général.

Selon moi, le projet et la proposition dont nous débattons aujourd'hui renforceront la démocratie en restaurant la confiance dans les partis politiques. C'est la raison pour laquelle mon groupe votera ce projet de loi tel quel, avec satisfaction et sans arrière-pensée. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Roo.

De heer De Roo. — Mijnheer de Voorzitter, vandaag moeten we ons uitspreken over een fundamentele aangelegenheid. Wij moeten ons immers uitspreken over de eigentijdse werking van onze democratie en de rol die de partijen daarin vervullen op een ogenblik dat de geloofwaardigheid van de democratie en de politieke partijen onder druk staan. In de Westerse democratieën spelen de partijen een essentiële rol. De parlementaire democratie kan maar functioneren onder meer dankzij de politieke partijen.

Vanuit de leden, die eenzelfde mens- en maatschappijvisie delen, komt een gedachtegoed naar voren dat door de democratisch verkozen partijleiding wordt vertaald in een politiek programma. Dit programma wordt dan bij de verkiezingen aan de bevolking voorgelegd en vormt de basis van waaruit concreet wordt gewerkt.

De partij is dus een doorstroomkanaal tussen iedere geïnteresseerde burger en de beleidsverantwoordelijken. De partijen moeten de fundamentele keuzes formuleren. Dat is de essentiële rol van de partij! Partijen zijn een onmisbaar onderdeel van de democratische besluitvorming geworden. Zij dienen de democratie in zoverre zij in hun eigen werking enkele democratische spelregels van verkiezing en besluitvorming respecteren.

Gezien het belang van de partijen, is het verantwoord dat zij een overheidstoelage voor hun werking ontvangen. Het gaat niet om dat de overheid tussenkomt in vele materies, maar de leefbaarheid van de steunpijlers van de democratie zou verwaarlozen.

Vóór 1989 bestond er geen rechtstreekse publieke financiering van de partijen. Er ontwikkelden zich daardoor allerlei — niet altijd even overzichtelijke — mechanismen: de bijdragen van de parlementsleden, de subsidies aan de parlementaire fracties, de giften, de ledengelden en de indirecte overheidssteun, zoals de verminderde posttarieven en de uitgifte van speciale zegels.

In 1985 trachtte mijn voorganger, senator Bob Gijs, meer doorzichtigheid in de partijfinanciering te brengen. Giften aan politieke partijen werden onder bepaalde voorwaarden fiscaal aftrekbaar gemaakt. Tegelijkertijd werd een controlemogelijkheid in het leven geroepen. Het ministerie van Financiën kreeg inzicht in de grootte van de bedragen. Het kreeg inzicht in wie schonk aan wie, maar het grote publiek kreeg geen inzicht. Door de fiscale aftrekbaarheid verlaagde de drempel om schenkingen te doen, waardoor de afhankelijkheid van te eenzijdige sponsoring werd gewoerd. Helaas bleek de maatregel van senator Gijs ontoereikend. Er bleven problemen bestaan.

Een partij die een effectieve logistieke steun voor haar parlementsleden en haar kader wil uitbouwen, moet kunnen rekenen op inkomen. De ledenbijdragen zijn ontoereikend voor de goede werking. Ze verhogen betekent meteen een verhoging van de toetredingsdrempel en bedreigt het democratisch karakter van de partij.

Giften zorgden voor een belangrijke bijdrage aan een partij. Maar giften zijn zelden onbaatzuchtig. Voor wat, hoort wat. De vrijheid in de besluitvorming dreigt erdoor op een sluipende wijze aangetast te worden. Door deze wijze van financiering hypothekeert de partij haar eigen democratische werking. Indien een partij een logistieke infrastructuur heeft uitgebouwd, is ze te afhankelijk van deze giften. Hoe gestructureerder, hoe arbeidsintensiever en hoe kostenintensiever een partij is, des te meer moest ze in het oude systeem een beroep doen op privé-financiering. Bij de interne besluitvorming was die partij dan vroeg of laat verplicht rekening te houden met de belangen van de schenker, zo niet werd ze in haar bestaan bedreigd.

Omwille van het belang en de rol van de partij in ons democratisch bestel is het noodzakelijk dit afhankelijkheidsmodel in sterke mate af te breken en een publieke financiering mogelijk te maken zodat een behoorlijke en democratische werking van de partij wordt gevrijwaard.

In de meeste Europese landen bestaat er daarom een systeem van publieke financiering. In Denemarken krijgen de partijen per kandidaat 5 Deense kronen per stem, indien deze kandidaat minimum 1 000 stemmen behaalde. Vijf Deense kronen stemmen ongeveer overeen met 26 Belgisch frank. In Frankrijk stellen het Bureau van de *Assemblée nationale*, het Bureau van de Senaat en de regering samen een bedrag voor dat naar stemmenaantal wordt verdeeld. Ook Duitsland, dat erg gevoelig is voor het behoud van zijn democratisch bestel, kent het systeem van publieke financiering. Het was dan ook één van de eerste landen om dit in te voeren. De meeste andere landen hebben deze financieringswijze recent ingevoerd. Er bestaat dus een Europese tendens voor publieke financiering van politieke partijen.

Het voordeel van het nieuwe systeem is doorzichtigheid. Het publiek heeft inzicht in de partijfinanciering, het kan perfect weten welke bedragen aan welke partijen worden gegeven. Ook dit komt de democratie ten goede. Indien de feiten de wet achterhalen en de werking van de wet door achterpoortjes zou worden uitgehold, dan moet er opnieuw worden ingegrepen. De wet moet dan worden herzien, en de controle verstrengd en verhoogd.

Tot hier vindt de CVP-senaatsfractie zich terug in het onderhavige wetsontwerp. Wij steunen dus ondubbelzinnig de publieke financiering en verwerpen de schenkingen door bedrijven in het belang van de democratie. Wij zijn onvoorwaardelijk voorstander van de afschaffing van de fiscale aftrekbaarheid van giften en het afschaffen van de fiscale VZW's. Op deze wijze wordt de afhankelijkheid van de bedrijfswereld verbroken en het gevaar voor belangenvermenging drastisch verminderd.

Giften door natuurlijke personen blijven mogelijk, maar zijn vanaf 1 januari 1993 niet meer fiscaal aftrekbaar.

Onze fractie gaat akkoord met de basisideeën van dit wetsontwerp, maar niet met het overdreven graaien in de staatskas.

Einde maart 1993 kwam de Regering onder druk te staan omdat er opnieuw een maatregelenpakket ter waarde van 110 miljard moest worden samengesteld ter sanering van de openbare financiën. De werkloosheid neemt toe en van alle kanten vraagt men dat de overheid meer middelen inzet om dat probleem aan te pakken. Sociale noden groeien. De economische recessie en de begrotingsdiscipline dwingen ons tot het nemen van drastische en

onpopulaire maatregelen. Het is een pijnlijke operatie die iedereen treft. De roep om uitgavenbesparingen wordt sterker. Wij vragen zware offers van de bevolking, telkens weer opnieuw. Waarom drijven we toch zonder enige schroom de uitgaven ten voordele van de partijen op? Is dit niet met twee maten en twee gewichten werken? Geldt het argument van de uitgavenbesparingen dan niet voor de politieke partijen? Is het wel verantwoord de financiële verzuchtingen van de partijen compleet af te wentelen op de openbare financiën?

Aan het wetsontwerp zoals het in de Kamer van volksvertegenwoordigers werd aangenomen kleefte een prijskaartje van ongeveer 660 miljoen. Dit betekent een meeruitgave van ongeveer 380 miljoen op de begroting, ten bate van de politieke partijen. Bovendien gaat dit verder dan het doel van de wet.

Voor ons is overheidssteun als financieringsbron aanvaardbaar, maar niet in deze mate, niet in deze omvang. Wij verwerpen ook het forfait van 5 miljoen per partij. Een bedrag per stem is rechtvaardig en democratisch want dit weerspiegelt perfect de aanhang bij de bevolking. Wie goed scoort in de democratie wordt beloond. Het Duitse Grondwettelijk Hof maakte komaf met deze forfait, in een arrest daterend van 9 april 1992.

Ik citeer: «Partijen moeten in een democratie meewerken aan de politieke besluitvorming van de burger. Dit is enkel mogelijk indien de leiding en de organisaties die haar bijstaan zich niet vervreemden van haar leden en de burger in het algemeen. Enkel het succes van de partij bij de burger en de financiële ondersteuning door haar leden zijn een maatstaf voor staatstoelage.

Een forfaitair bedrag is dus ongrondwettig, omdat het niet in overeenstemming te brengen is met het gebod dat een partij als democratisch instrument, verankerd moet blijven in de maatschappij.»

Hetzelfde hof aanvaardt enkel een publieke deel financiering. Partijen moeten er voor zorgen dat ze in de samenleving geworteld blijven. De partijen moeten niet alleen politieke instemming zoeken, maar ook organisatorisch en economisch op de steun van de burgers aangewezen blijven. Een staatsfinanciering die de behoeften van de partijen overtreft, is vanuit dit oogpunt onaantvaardbaar. Een partijpolitieke beweging moet deels op vrijwilligerswerk blijven steunen.

Vandaar dat de CVP-senaatsfractie opnieuw een amendement indient ter schrapping van het forfaitair bedrag van 5 miljoen en ter verlaging van de dotatie van 50 frank per uitgebrachte stem tot 25 frank.

Het forfait is een discriminatie ten nadele van de grotere partijen en is niet langer te verantwoorden en zeker niet wanneer het bedrag per stem wordt verhoogd, zoals nu, tot 50 frank.

Om de partijen te helpen besparen zodat zij de voorgestelde al te hoge toelage niet nodig hebben, hebben wij een tweede amendement opgesteld dat commerciële affichage verbiedt. In dit geval is er niet meer geld nodig! Waarom werd dit amendement dan verworpen?

In de commissie hadden verschillende partijen hier nochtans begrip voor. Het principe van de financiële verantwoordelijkheid geldt ook voor de partijen. Zij moeten, in tijden van algemene besparingen, zelf het goede voorbeeld geven en als eersten een inspanning leveren. De voorbeeldfunctie is een essentieel gegeven voor het behoud van het vertrouwen van de bevolking in de partijen en in de parlementaire democratie. Ons amendement betekent een budgettaire nuloperatie. Waarom kan dit niet in tijden van inlevering? Waarom kunnen ook wij niet de tering naar de nering zetten? Dit is essentieel in een verantwoordelijke samenleving.

Mijnheer de Voorzitter, de goedkeuring van de amendementen van de CVP-senaatsfractie zou volgens ons de geloofwaardigheid van de politiek verhogen. Indien dit wetsontwerp echter ongewijzigd wordt goedgekeurd, dan zullen de partijen een bijzonder hoge verantwoordelijkheid dragen en veel scherpere verantwoording moeten afleggen.

Het principe van de publieke financiering is enkel verdeelbaar, indien de partijen bewijzen dat zij hun rol in het democratisch bestel waardig zijn. Onze fractie is er zich van bewust dat het concept van de verantwoordelijke samenleving eerst en vooral

oproept tot het verantwoord omgaan met de wetgevende macht, zeker als wij zelf betrokken partij zijn. Integer en verantwoordelijk beheer van de openbare middelen is een absolute voorwaarde voor een goede politiek.

Wij zullen in de toekomst, indien er andere wetsvoorstellen in dit verband worden ingediend, graag meewerken aan nieuwe initiatieven die de doorzichtigheid en de controleerbaarheid verbeteren.

Wij aanvaarden de basisregels van dit ontwerp, namelijk de publieke financiering, maar niet de budgettaire meeruitgaven. Daarom zullen wij tegen dit ontwerp stemmen, tenzij onze amendementen worden aanvaard. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Tavernier.

De heer Tavernier. — Mijnheer de Voorzitter, de heer De Roo heeft hier wel een aantal principes verkondigd, maar met geen woord gerept over de amendementen van verschillende andere fracties, die ertoe strekken om de controle op de partijboekhouding te verbeteren. Daarin wordt onder andere voorgesteld dat enerzijds, een controle door het Rekenhof komt en anderzijds, dat de partijen een volledige boekhouding moeten voeren, dus niet alleen een boek van hun inkomsten en uitgaven.

Gelet op de redenering die de heer De Roo ontwikkelde, vernam ik graag wat de houding is van de CVP in verband met deze amendementen, die voor mij essentieel zijn. Het is immers al te gemakkelijk hier te komen verklaren dat men bereid is om in de toekomst andere initiatieven te steunen.

De Voorzitter. — Mijnheer Tavernier, ik laat u opmerken dat wij de bespreking van de amendementen nog niet hebben aangevat.

Het woord is aan de heer De Roo.

De heer De Roo. — Mijnheer de Voorzitter, sta mij toe onmiddellijk in te gaan op de vraag van de heer Tavernier.

Tijdens de bespreking in commissie heb ik herhaaldelijk verklaard dat wij voorstander zijn van de grootst mogelijke doorzichtigheid en van een verstrenging van de controle.

Wordt er ingegaan op onze amendementen zodat de bespreking in commissie kan worden heropend, dan zijn wij bereid over sommige amendementen te spreken, indien zij tenminste gericht zijn op een betere controle en grotere doorzichtigheid.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Goovaerts.

De heer Goovaerts. — Mijnheer de Voorzitter, ik heb het woord gevraagd om de volgende bedenking naar voren te brengen.

Sinds vijf jaar hoor ik in de controlecommissie, een technische commissie, en in de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden van de Senaat, spreken over de problematiek van de partijfinanciering.

In de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden verklaarde men dat het dossier globaal moest worden aangepakt en geregeld door de controlecommissie.

De controlecommissie, waar ik heb aangedrongen op het globaal aanpakken van het dossier, was evenwel van mening dat zij daartoe niet over de nodige bevoegdheden beschikte en verwees het hele dossier terug naar de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden. Die werkwijze stoort mij heel erg.

Zal er wel ooit een fundamenteel gesprek over de partijfinanciering en de transparantie ervan worden aangegaan? Hoelang nog zullen wij onszelf geruststellen met het smoesje dat bepaalde passages van een tekst ter zake slecht zijn? Nu wordt het voorstel niet aanvaard om budgettaire redenen. Die zijn uiteraard belangrijk...

De heer Cardoen. — Doe een voorstel!

De heer Goovaerts. — Ik kan wel een voorstel doen, maar elke keer stuurt u dat van de ene naar de andere commissie.

De Voorzitter. — Mijnheer Goovaerts, laten wij deze discussie nu niet voortzetten. Als er over dergelijke problemen een discussie ten gronde moet worden gevoerd, dan moet deze in de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden plaatshebben en niet in de controlecommissie, die inderdaad slechts een beperkte opdracht heeft, namelijk het controleren van de uitgaven van de partij.

Het woord is aan de heer De Loor.

De heer De Loor. — Mijnheer de Voorzitter, vooraf benadruk ik nog eens dat het wetsontwerp dat wij thans bespreken, zijn oorsprong vindt in het wetsvoorstel dat de heer Luc Dhoores half december 1992 in de Kamer indiende en dat door leden van zes andere fracties, zowel uit de meerderheid als uit de oppositie, mede werd ondertekend.

De heer Vandenberghe. — Dat is de Kamer!

De heer De Loor. — Dat is inderdaad de Kamer, maar tot nader order is de heer Dhoores nog altijd een partijgenoot van u en de meningsverschillen tussen hem en u zijn toch niet van die aard dat u kan beweren dat u met de Kamer niets te maken hebt. Op die manier zou u zich er wel erg goedkoop vanaf maken.

De heer Arts. — Wij zijn verdedigers van het tweekamerstelsel.

De heer De Loor. — Mijne heren, mag ik mijn uiteenzetting even voortzetten? Ik heb daarnet de heer De Roo ook niet onderbroken.

Het politiek akkoord dat uiteindelijk door de zeven ondertekende partijen werd bereikt, is dus een compromis over de partijgrenzen heen. Daarom ook is het niet overdreven hulde te brengen aan de initiatiefnemer, de heer Dhoores, want ook hij lag aan de basis van de innoverende wet van 4 juni 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen. Het verwondert mij, heren van de CVP-fractie, dat u zo reageert als ik naar de heer Dhoores verwijs. U zit er blijkbaar mee verveeld.

De heer Arts. — U moet *De Morgen* van vandaag eens lezen.

De heer De Loor. — Ik zeg wat ik meen te moeten zeggen en houd daarbij geen rekening met wat de pers vandaag of de voorbije dagen al naar buiten heeft gebracht. Sommige mensen spelen daar inderdaad graag op in, maar ik laat mij daardoor niet meeslepen. De reactie van de CVP-fractie, wanneer ik naar de heer Dhoores verwijs, die tenslotte toch de initiatiefnemer is, is opvallend. Ere wie ere toekomt, dat kunnen wij toch nog wel opbrengen.

Bij de totstandkoming van de wet van 1989 werd reeds overeengekomen de opgedane ervaring bij de eerstvolgende parlementsverkiezingen te evalueren en er de nodige conclusies uit te trekken. De parlementsverkiezingen van 24 november 1991 boden de gelegenheid daartoe en in juli 1992 gingen de besprekingen van start die tot het huidige wetsvoorstel — inmiddels een ontwerp — hebben geleid.

De Belgen hebben niet de verdienste koplopers te zijn op het gebied van de financiering van politieke partijen. Verscheidene landen staan veel verder in het denken over partijfinanciering. Zonder in detail te treden, wijs ik er toch op dat de algemene subsidiëring in de Bondsrepubliek tot doel had en nog altijd heeft partijen minder afhankelijk te maken van privé-financiers. Deze doelstelling is en blijft ook voor de Vlaamse socialisten van primordiaal belang. Privé-sponsoring via het systeem van fiscale VZW's en of het schenken van soms belangrijke bedragen, om de partijen leefbaar te houden, creëert bijna onvermijdelijk banden van afhankelijkheid. Ook daar heeft de heer De Roo op gewezen.

De afschaffing van de giften door bedrijven is in die zin een beslissende stap naar grotere doorzichtigheid in de financiering van de politieke partijen. Vandaar ook dat het optrekken van de overheidssubsidies aan de partijen op basis van een forfaitair bedrag en van de stemmen behaald bij de verkiezingen, een gezond principe is, vooral als het gepaard gaat met de eis die wij stellen om de verkiezingsuitslagen strikter aan banden te leggen.

Vermits politieke partijen een onmiskenbare schakel zijn tussen het kiezerskorps als orgaan van de openbare opinie en de volksvertegenwoordiging als orgaan van de nationale soevereiniteit, is een behoorlijke overheidsfinanciering volgens objectieve criteria volstrekt normaal en zelfs wenselijk, ten einde alle geschakel uit de wereld te helpen.

Over de grootte van dergelijke overheidssubsidiëring kan men uiteraard blijven redetwisten. Wat voor de ene te veel is, is voor de andere te weinig, zoals dit met veel zaken het geval is. Feit is echter dat een consensus onder de partijen, om welke reden ook, niet tot het einde werd aangehouden en dus vandaag ter discussie is. Hoe men het ook argumenteert en draait of keert — zoals jullie trachten te doen, heren van de CVP — het doet onze politieke instellingen weeral geen deugd, dat zouden wij nochtans moeten beseffen. (*Uitroepen bij de CVP.*) Sta mij toe te zeggen, dat uw optreden ruikt naar politiek opbod.

Wij weten dat de financiering van politieke partijen niet populair is bij de bevolking, vooral als bepaalde partijen, die in de toekomst geen belangrijke financiële steun van sommige bedrijven meer moeten verwachten — nu richt ik mij vooral tot de VLD — daar gretig op inspelen en anderen weeral trachten politieke munt te slaan uit hun gewijzigde houding, die oorspronkelijk nochtans zeer positief en consequent was.

Voor ons, Vlaamse socialisten, betekent dit ontwerp van wet een belangrijke verdere aanzet in het debat over de politieke deontologie. Het is vanzelfsprekend nog steeds geen perfect wetsontwerp en het zal dus nog moeten worden verfijnd. Wij zijn bereid sommige amendementen die reeds in de commissie ter sprake kwamen, en die door de CVP opnieuw werden ingediend en toegelicht door de heer De Roo, nogmaals te onderzoeken. Wij waren evenwel van mening dat wij ons over deze amendementen niet onmiddellijk konden uitspreken. Wij zijn bereid ze opnieuw te bespreken en hopen dat vlug een wetsvoorstel kan worden ingediend, waarover alle partijen het eens konden worden.

In elk geval is het bereikte resultaat een nieuwe stap in de goede richting. Wij zijn het evenwel aan onszelf verplicht om, in het bijzonder inzake deze aangelegenheid, maar ook meer algemeen inzake de politieke deontologie, nog stappen te doen.

Het bereikte resultaat, en meer in het bijzonder de betere openbare financiering van de politieke partijen, mag immers geen alibi zijn om de voor de SP belangrijke beginselen van een grotere en open controle op de boekhouding en de besteding van de gelden door de politieke partijen, alsook van de beperking van de verkiezingsuitgaven, te verwaarlozen.

Namens mijn fractie kan ik aankondigen, wat een ieder trouwens wel al weet, dat wij het ontwerp zullen goedkeuren. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Daras.

M. Daras. — Monsieur le Président, l'attitude des écologistes en matière de financement des partis politiques est constante depuis le début. Nous avons toujours été favorables à un financement public. Nous savons bien que les industriels ou les financiers sont très peu tentés de financer les écologistes! Les écologistes savent qu'ils n'ont pas grand-chose à espérer de ce côté-là. Si nous avons toujours été favorables à un financement public, c'est parce que nous sommes très attachés au principe d'indépendance des partis politiques. Je ne m'étendrai pas plus longuement sur ce point. M. De Roo l'a largement développé et nous sommes tout à fait d'accord avec lui à ce sujet.

Depuis notre entrée au Parlement, en 1981, notre parti fonctionne à 90 p.c. grâce au financement public, direct ou indirect. A l'époque, ce financement était surtout lié aux cotisations très élevées de nos parlementaires — elles le sont d'ailleurs restées — et à l'argent octroyé aux groupes à la Chambre et au Sénat, utilisé pour une bonne part pour le fonctionnement du parti. Ce n'est pas un secret d'Etat. C'est le cas de beaucoup de partis politiques. Tout le monde sait que des ponts financiers existent entre partis et groupes parlementaires. A chacun d'en déterminer l'ampleur.

Nous avons toujours mis en pratique des idées qui se concrétisent de plus en plus dans nos législations. Nous avons toujours veillé à la transparence du fonctionnement de notre parti. Chaque

année, nous présentons nos comptes à la presse. Nous avons aussi toujours veillé à la sobriété des campagnes électorales. Aucune de nos campagnes électorales n'a jamais dépassé le coût de 10 millions et encore, si je cite ce chiffre, c'est pour être sûr de ne rien oublier. La dernière campagne législative nous a coûté entre 7 et 8 millions, en tout cas pour l'organisation générale. Quelques dépenses locales et régionales sont bien entendu à ajouter. Si je tiens ces propos, c'est pour répondre en partie aux critiques selon lesquelles cette loi ne va pas suffisamment loin et que bien d'autres aspects devraient aussi être réglementés. Les écologistes sont d'accord. Mais pour eux, rien n'empêche un parti d'avoir sa propre déontologie, de décider lui-même d'organiser des campagnes électorales sobres et de fonctionner de manière transparente. Mais il vaut mieux que la loi impose ce type de développement, rendu nécessaire par les attaques dont la démocratie fait parfois l'objet ou par les craintes que l'on pourrait avoir pour l'avenir.

En 1989, nous n'avons pas voté pour la loi que nous modifions aujourd'hui. Ce n'était certes pas par hypocrisie car nous avions annoncé clairement que nous étions favorables au financement public. Si nous n'avons pas voté « pour » à l'époque, c'était d'abord parce que nous voulions la suppression des ASBL fiscales, ce que nous n'avons pas obtenu alors. Nous trouvions aussi que les règles de transparence imposées par cette législation et surtout le contrôle des dépenses électorales étaient insuffisants. Je pense que le contrôle des finances des partis peut fonctionner comme actuellement. Je fais partie de la commission de contrôle et le travail n'est pas facile. Le contrôle du fonctionnement habituel d'un parti est possible. Par contre, pour le contrôle des dépenses électorales, même en ma qualité de membre de la commission de contrôle, je ferais presque un aveu d'impuissance. C'est une tâche extrêmement difficile. Le fonctionnement du système laisse à désirer.

Globalement, face à la proposition devenue projet, notre attitude est positive pour une série de raisons. Nous notons des améliorations en termes de délais, de sanctions, de contrôles. La déductibilité fiscale est supprimée et la possibilité de faire des dons est limitée aux personnes physiques.

Il reste encore beaucoup à faire mais ce n'est pas une raison pour ne pas avancer. Une telle attitude serait similaire à celle d'un coureur qui, estimant que l'arrivée est située trop loin, refuserait de prendre le départ.

Je pense que nous pouvons progresser aujourd'hui. J'ajoute que nous sommes d'ailleurs totalement disponibles pour le faire davantage. Je signale qu'un groupe de travail a été créé à l'initiative de la commission de contrôle. Sa mission consiste notamment à accentuer le contrôle et la transparence des finances des partis politiques. Prochainement, ce groupe de travail formulera des propositions en vue d'améliorer ces aspects. Il est donc ainsi partiellement répondu aux souhaits exprimés par certains collègues.

Si, pour des raisons qui ne me paraissent pas essentielles — raisons notamment évoquées par le CVP — nous ne progressons pas aujourd'hui, il sera très difficile d'obtenir des accords ultérieurs permettant de poursuivre le chemin entamé. Je pense notamment aux élections européennes. J'admets que le problème qui se pose pour les élections communales est beaucoup plus difficile à résoudre. A cet égard également, je souhaite que les dépenses des partis soient limitées. Soyons toutefois honnêtes : en termes techniques, la difficulté sera réelle.

Quoi qu'il en soit, j'espère que pour les prochaines élections européennes qui auront lieu dans un an, nous aurons pu nous mettre d'accord sur une législation qui permettra l'ouverture et le déroulement d'une campagne électorale propre et sobre.

Ces divers éléments font peu de bruit. L'aspect principalement mis en évidence — de manière assez démagogique d'ailleurs — porte sur le coût trop élevé et sur l'importante augmentation soudaine du financement public des partis.

Je ne reviendrai pas sur la suppression du forfait proposée par le CVP. Il est évident que le système de financement suggéré par ce parti va dans le sens d'une augmentation de ses propres moyens et dans celui d'une diminution des revenus de ses adversaires. (*Exclamations sur les bancs du CVP.*)

Absolument. Vous le savez très bien; nous en avons d'ailleurs discuté en commission.

M. Hermans. — Comment cela se fait-il?

M. Daras. — Par définition, le forfait est identique pour tous les partis, quelle que soit leur importance.

M. De Seranno. — Votre parti perçoit moins que la moyenne.

M. Daras. — Je ne le pense pas. Sauf communautarisation des mathématiques dont je n'aurais pas eu connaissance, il est évident que la neutralité budgétaire et la suppression du système forfaitaire offriront un avantage à certains partis alors que d'autres se verront pénaliser.

Hier encore, j'ai d'ailleurs été choqué à la lecture d'un article publié par *De Standaard* à ce sujet. Je ne m'y étendrai cependant pas car, m'exprimant en français, je ne pourrai être entendu par les journalistes du *Standaard*. Vous me permettrez toutefois d'avoir ce petit mouvement d'humeur face à l'attitude gravement incorrecte de certains représentants des médias. En outre, ma remarque ne porte pas à conséquence puisque, étant sourds d'une oreille, ils ne m'entendront pas!

M'adressant aux sept partis signataires des accords institutionnels, je signale que nous avons accompli notre travail avec beaucoup d'attention. Après avoir reçu les demandes qui émanaient principalement du nord du pays, nous avons veillé à ce que les accords ne mentionnent aucune augmentation du coût des assemblées et du nombre de mandataires. L'opinion publique le percevait en effet très mal. Cette inflation n'est, en outre, pas nécessaire car il est tout à fait possible de fonctionner avec le nombre de mandataires retenus. Nous avons donc reçu et accepté les arguments avancés pour une bonne part par les partis flamands. Un compromis correct a pu être établi en cette matière. J'estime que c'est le cas également pour le projet qui nous occupe aujourd'hui. J'espère que nous le concrétiserons en grande partie ensemble ce soir.

Un point de désaccord subsiste toutefois. En effet, certains semblent dire que ces quelques centaines de millions — il est difficile d'estimer le montant exact — que va coûter le financement public des partis — constituent en fait de l'argent gaspillé. Il est vrai que nous sommes dans une période difficile, caractérisée par l'austérité, et qu'il ne convient pas de gaspiller les deniers publics, nous sommes tous d'accord là-dessus. Aussi la question à laquelle nous devons répondre n'est pas : « Cette opération ne sera-t-elle pas trop coûteuse ? » mais bien : « Cet argent, prélevé sur la totalité du budget de l'Etat et des assemblées, n'est-il pas de l'argent gaspillé ? »

Je pourrais répondre en premier lieu que l'argent consacré à la démocratie est rarement de l'argent gaspillé et que, face à toute une série de menaces, il n'est pas opportun de faire des économies en la matière.

Ensuite, je pourrais démontrer très concrètement que cet argent ne sera pas gaspillé. J'ignore comment les autres partis entendent l'utiliser. Mais la loi leur permet, s'ils veulent ainsi exprimer leur civisme, de renoncer en partie ou en totalité à cette dotation. En tout cas, je sais à quoi cet argent — qui servira, pour une bonne part, à des dépenses récurrentes — sera destiné dans mon parti. Contrairement à ce que d'aucuns veulent faire croire, il ne s'évaporerait pas et ne sera pas gaspillé! Tout comme une politique de grands travaux est favorable à l'économie, cette mesure permettra de procurer du travail à des ouvriers et à des entreprises, ne serait-ce déjà qu'aux imprimeries!

Mon parti dépense peu lors des campagnes électorales, il ne constitue pas de réserves et ne placera pas cet argent en banque. Ce dernier sera donc réinjecté immédiatement dans l'économie, principalement sous forme de salaires. Je n'ai pas de problème moral à cet égard.

Par ailleurs, je pense qu'il ne faut pas se laisser gagner par une attitude de démagogie poujadiste quand il s'agit de défendre la démocratie. Je ne sais pas très bien en quoi consistent les leçons du 24 novembre 1991 auxquelles il est si souvent fait référence. Toutefois, je suppose que le citoyen souhaite des partis politiques propres, transparents, indépendants des puissances financières. Je pense que ce projet de loi rencontre ces préoccupations et qu'aujourd'hui, l'occasion nous est donnée de progresser dans cette voie.

Par conséquent, notre groupe émettra un vote positif en ce qui concerne ce projet de loi. Nous sommes disposés à étudier — prioritairement et rapidement, si nécessaire — des propositions allant plus loin en matière de contrôle, de transparence et de limitation des dépenses électorales. Nous estimons toutefois que l'étape que constitue le vote de ce projet doit être franchie, sinon les accords ultérieurs seront beaucoup plus difficiles à conclure. Dès lors, dans cet esprit, nous n'accepterons aucun amendement au texte émanant de la Chambre. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — La parole est à M. Scharff.

M. Scharff. — Monsieur le Président, le projet de loi à l'examen a été précédemment l'objet d'un accord unanime, émanant pratiquement de tous les partis, à la Chambre. Les députés étant, comme nous, l'expression de la population, le PSC a, d'emblée, voulu s'inscrire dans cet accord.

Le financement public des partis, introduit en Belgique en 1985 et amélioré en 1989, garantit, en effet, l'indépendance des partis politiques par rapport au secteur privé et est de nature à permettre un financement clair et ouvert. Mais il y a financement public et financement public... Le groupe CVP aurait souhaité, outre limiter la subvention par voix, supprimer le montant forfaitaire.

Nous appuyant sur un arrêt de la Cour constitutionnelle allemande, nous avons fait valoir, en citant cet arrêt, que « seul le succès du parti auprès du citoyen et le soutien financier de ses membres sont un critère pour l'intervention de l'Etat ». Dans la foulée, le système du montant forfaitaire était déclaré inconstitutionnel dans l'ordre juridique allemand parce qu'enfreignant le principe d'égalité. Ce dernier est d'importance, j'en conviens, mais d'autres principes constitutionnels fondamentaux doivent être pris en considération.

Je pense notamment, en particulier dans notre pays, à celui du respect et de la protection des minorités, entre autres idéologiques. Le montant forfaitaire a, dans cette optique, l'avantage certain de permettre aux petits partis de se développer et, pour reprendre les termes de la Cour constitutionnelle allemande, de « s'ancrer dans la société ». Le forfait n'est rien qu'une base minimum qui permet aux partis, même aux plus petits, de fonctionner. De plus, supprimer le forfait modifierait complètement les principes de base du compromis obtenu à la Chambre et toucherait à l'équilibre même du projet.

Le renforcement de l'indépendance des partis politiques passe aussi par la pénalisation des dons des personnes morales : amendes et perte d'une partie de la dotation sans préjudice de l'application du droit pénal commun. Cela favorisera une plus grande transparence, ce qui est urgent, et donc, la restauration de la confiance du citoyen dans la politique.

Plus regrettable, en revanche, est la fin de la déduction fiscale limitée des dons de personnes physiques. Cette déductibilité, en effet, encourageait ces soutiens volontaires et spontanés d'une partie de la population qui, ce faisant, exerce somme toute le droit, le plus fondamental peut-être, protégé par notre Constitution : la liberté d'expression et d'opinion.

Ces remarques étant formulées, le PSC votera ce projet de loi mais sans accepter les amendements car, par le financement public qu'il organise, il porte reconnaissance des partis comme l'expression des intérêts légitimes d'une population et comme élément à part entière du fonctionnement des institutions et de la démocratie.

M. Mouton, vice-président, prend la présidence de l'assemblée

Le Traité de Maastricht introduit, dans le Traité de Rome, un article 138A, libellé comme suit : « Les partis politiques au niveau européen sont importants en tant que facteur d'intégration au sein de l'Union. Ils contribuent à la formation d'une conscience européenne et à l'expression de la volonté politique des citoyens de l'Union. »

Le vote, hier, à la Chambre, et le vote, aujourd'hui, au Sénat, s'inscrivent dans cette conception judicieuse du rôle des partis politiques. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Appeltans.

De heer Appeltans. — Mijnheer de Voorzitter, om te beginnen wil ik u, rapporteur van de commissiebesprekingen, feliciteren voor de nauwkeurigheid waarmee u de verschillende visies over het ontwerp hebt weergegeven in het verslag.

Wanneer ik de verschillende uiteenzettingen hier hoor, weet ik niet meer op welk been te staan. Iedereen verklaart hier dat zijn partij er naar streeft de werking en uitbouw van die partij doorzichtig, geloofwaardig en herkenbaar voor de burger te maken. Iedereen trekt daar echter verschillende besluiten uit. Een aantal principes worden hier dus grootmoedig met de mond beleden, maar in de praktijk trekt men daaruit niet de logische gevolgtrekkingen.

Een meerderheid in de Senaat heeft er zich vooraf toe verbonden het ontwerp tot wijziging van de wet van 4 juli 1989 goed te keuren. Deze zogenaamde wet-Dhoore wordt hier door de SP uitbundig geprezen. Dit is merkwaardig. Niemand ontzegt natuurlijk de heer Dhoore de verdienste van grondlegger van die wet. De grondlegger van een wet heeft echter niet het alleenrecht om hierover beschouwingen te maken.

De Volksunie heeft intensief en met volle overtuiging meegewerkt aan het tot stand komen van de wet van 4 juli 1989. Wij meenden dat het bekendmaken van de financiering van de politieke partijen duidelijkheid kon brengen in de manier waarop de partijen hun financiën vergaren. Nu ligt er een wijziging van die wet voor en het zal u bekend zijn dat de Volksunie met die wijziging niet kan akkoord gaan. Weliswaar zitten er in het ontwerp een aantal verbeteringen, maar toch zijn wij er na vier jaar niet in geslaagd de uiteindelijke doelstellingen van de wet van 1989 fundamenteel te verbeteren.

Dat is dan ook de kern van onze neen-stem. Men noemt het demagogisch als we zeggen dat de politieke partijen graaien in de staatskas. Daar heb ik toch bedenkingen bij. Ter compensatie voor de publieke financiering voorzien in het ontwerp schaft men, onder meer, de fiscale VZW's af. De giften van bedrijven aan politieke partijen: z'n dus niet langer fiscaal aftrekbaar.

Onze partij heeft daar geen moeite mee indien daar tegenover een grotere doorzichtigheid staat van de middelen en de uitgaven. Welke ook de uitspraak zal zijn van de Senaat, er zullen na de stemming over dit ontwerp geen overwinnaars zijn. De politieke klasse zal hoe dan ook verliezen. Hooguit de penningmeesters van de politieke partijen zullen glimlachen.

Terwijl wij in de media steeds moeten horen dat de riem moet worden aangespannen, dat moet worden bespaard en dat er een miljardentekort is, komen wij met het voorstel voor de dag om meer middelen uit te trekken voor de politieke partijen. Daardoor wordt een negatief beeld geschapen dat niet zal worden uitgewist door besparingsmaatregelen zoals een beperking van de fiscale aftrekbaarheid of het inkrimpen van de kabinetten. Men heeft hierbij een louter technisch rekensommetje gemaakt. Een rekensommetje dat niet zal kloppen.

Mijnheer de Voorzitter, het verbaast mij dat in de commissie en ook in de Senaat sommigen beweren dat er geen andere oplossing is omdat de begrotingen van de verschillende politieke partijen dan niet meer zullen kloppen vermits er reeds meer inkomsten werden ingeschreven. Dit is zelfbediening.

Daarenboven, zoals de heer Goovaerts daarnet zei, is het ogenblik bijzonder slecht gekozen. Nadat de uitvoeringswetten omtrent het Sint-Michielsakkoord zullen zijn goedgekeurd zal er in ons staatsbestel heel wat veranderen. Is het nog logisch dat de vertegenwoordiging van de partijen in Kamer en Senaat als uitgangspunt wordt genomen en dat er geen rekening mee wordt gehouden dat de Vlaamse en de Waalse Raad over enkele jaren rechtstreeks worden verkozen? Het ontwerp van wet bevat louter maatregelen in verband met de verkiezingen voor Kamer, Senaat en de provincieraden. Zullen er bij de gemeenteraadsverkiezingen van volgend jaar geen beperkingen worden opgelegd in verband met de verkiezingsuitgaven? Zal er bij de Europese verkiezingen aan Vlaamse zijde opnieuw een protocol worden ondertekend en aan Waalse zijde niet?

Dan is er nog de discussie over wat een politieke partij eigenlijk is. In 1989 werd er voor het eerst in de wet een technische omschrijving gegeven van wat een politieke partij eigenlijk is. Belangrijker

is echter de vraag wat politieke partijen eigenlijk inhouden. Niemand zal ontkennen dat de politieke partijen en de politici bij de publieke opinie alles behalve in een goed daglicht staan. Daarom stel ik voor in de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden een antwoord te zoeken op de vraag naar de inhoudelijke betekenis van politieke partijen. Indien het ontwerp wordt goedgekeurd verdwijnen tevens de middelen die aan de politieke vormingsinstellingen van de partijen worden toegekend. Dat probleem ressorteert echter onder de bevoegdheid van de regionale Raden. Op het ogenblik zijn de politieke vormingsinstellingen ondanks het feit dat ze aanleunen bij een politieke partij toch nog enigszins onafhankelijk in hun denken en bij het uitwerken van projecten. Wat zal van die onafhankelijkheid overblijven na de goedkeuring van deze teksten?

De rapporteur heeft daarstraks verwezen naar de afschaffing van de fiscale VZW's en de afschaffing van de aftrekbaarheid van giften aan politieke partijen. Zoals ik al in de commissie zei, zal deze maatregel niet beletten dat groeperingen, VZW's, industriële groepen of bedrijven de politieke partijen geld toespelen. De minister maakte zich kwaad over die opmerking en zei dat dit veronderstelde dat ik op de hoogte was van fraude, en fraude is onwettig. Wel het is door dit soort ongeloofwaardige regeling dat de burgers de politieke klasse wantrouwen: eens een wet is gepubliceerd, wordt iedereen verondersteld ze te kennen en ze te respecteren, terwijl in de praktijk de overtredingen oogluikend worden toegestaan. Zo lang wij officieel niet weten dat het gebeurt, doen wij maar of er niets aan de hand is. Denk maar aan de sluikarbeid. Iedereen kent in zijn eigen omgeving zwartwerkers, maar door het feit dat het zwartwerk niet grondig wordt aangepakt, blijft het welig tieren, maar week na week blijven wij hier klagen over de gebrekkige wetgeving.

Zoals in 1989 heeft ook nu onze partij serieus willen meewerken aan de wetgeving op de controle van de verkiezingsuitgaven en de financiering van de politieke partijen. De amendementen die wij hebben ingediend, moeten leiden tot een fundamentele verbetering van het systeem.

Artikel 1 omschrijft de werking van de politieke partijen en van de controlecommissie. Een controlecommissie kan volgens ons — en vandaar onze amendementen — niet bestaan uit de leden van politieke partijen. Ik kan geen kwaad woord zeggen over de voorzitter en de leden van de huidige commissie, maar zij staan voor een onmogelijke taak, zoals de heer Goovaerts al opmerkte. Een controlecommissie heeft tot taak de verkiezingsuitgaven te controleren. Wie de bundels met de cijfers en gegevens die hier in Kamer en Senaat zijn toegekomen, heeft gezien, weet dat het onbegonnen werk is voor de parlementsleden om die allemaal te controleren. Deze controle kan dus beter worden toevertrouwd aan het Rekenhof — eventueel bijgestaan door een controlecommissie — dat het Parlement hierover dan kan adviseren.

Het stoort ons ook dat artikel 1 politieke partijen niet verplicht de rechtspersoonlijkheid aan te nemen. Op het ogenblik hebben een aantal politieke partijen al rechtspersoonlijkheid. Omdat wij vinden dat dit voor alle partijen het geval zou moeten zijn, hebben wij ter zake een amendement ingediend. Politieke partijen hebben immers zo een grote verantwoordelijkheid in onze maatschappij dat ze ook ter verantwoording moeten kunnen worden geroepen.

Belangrijkst in deze hervorming zijn de financiering en de boekhouding van de politieke partijen. Zoals u weet, wordt het forfaitair bedrag opgetrokken van 3 tot 5 miljoen en het bedrag per kiezer van 10 frank tot 50 frank, zowel voor de Kamer als voor de Senaat. Als men de forfaitaire bedragen weglaat gaat het dus om een verviervoudiging. Dit kan volgens ons niet. Fundamenteel zou zijn de uitgaven van de politieke partijen, waar het verkiezingsuitgaven betreft, drastisch te beperken. Het voorstel van de CVP gaat al in die richting. Door dat te doen kunnen wij ook de middelen uit de publieke financiering beperken en een beter evenwicht realiseren. Daarom gaan wij verder dan het voorstel van de CVP en vragen wij dat artikel 8 wordt weggelaten. Wij willen liever de huidige situatie behouden en daar enkel aan toevoegen dat affichering bij verkiezingen moet worden ingeperkt. Die affiches zijn immers enorm duur en studies wijzen uit dat zij bijzonder weinig effect hebben.

Ons voorstel pleit ook voor de beperking van andere propagandamiddelen zoals folders en dies meer. Uitzendingen op radio en televisie met een informatieve waarde vallen daar niet onder, omdat die kunnen worden verstrekt zonder te vertrekken vanuit een partijpolitieke kleur.

Ik wil nog kort repliceren op wat hier door verschillende sprekers is gezegd. Van de VLD hoor ik hier positieve geluiden die ook al in de Kamer konden worden opgevangen. Toch verwondert mij de handelwijze van de VLD, die zich in de commissie uitsprak voor dit wetsvoorstel en deze houding achteraf in de pers, en ook vandaag bij monde van de heer Goovaerts, wijzigde tot een tegen. Ik kan in zijn argumenten best inkomen, maar niet in de handelwijze van de VLD.

De heer Goovaerts. — Ik zal daar straks op antwoorden, mijnheer Appeltans.

De heer Appeltans. — Daar twijfel ik niet aan, maar van de twee VLD-leden die in de commissie aanwezig waren, mag men toch verwachten dat zij het standpunt van hun partij verdedigen en dat zij weten waarover het allemaal gaat.

De heer Tavernier. — Dat zijn CVP-toestanden in de VLD! (Gelach.)

De heer Appeltans. — Daarmee kom ik meteen bij het standpunt van de CVP. De heer De Roo heeft hier een aantal basisconcepten beschreven over wat een partij is en zou moeten doen. Ik vind mij daarin voor 90 of 95 pct. terug. Wel heb ik enige moeite met de besluiten die hij daaruit distilleert. Tegenover de heer Tavernier heeft hij zich daarstraks nog bereid verklaard over andere amendementen te spreken, op voorwaarde dat die van de CVP zouden worden aanvaard. Een dergelijke redenering begrijp ik niet.

Onze amendementen, zowel als die van Agalev en sommige van de VLD, bieden in feite een fundamenteel antwoord op de vragen die de heer De Roo hier zelf heeft gesteld en op heel wat bemerkingen van andere fracties, allemaal rond doorzichtigheid en controlebaarheid van wat er in de politieke partijen gebeurt. Daarom stellen wij voor het Rekenhof in te schakelen. Daarom ook vragen wij dat de huidige opsomming zonder enige verantwoording, van de binnengekomen bijdragen zou worden vervangen door het opmaken van een balans. Dit wordt trouwens ook gevraagd door het Instituut van de bedrijfsrevisoren en besproken in de controlecommissie. Daar is gezegd dat er maar één middel is om dit vergelijkbaar te maken, namelijk dezelfde normen en dezelfde verplichtingen opleggen.

De controlecommissie probeert een kleine verbetering tot stand te brengen, maar ze komt niet tot het essentiële. Ik verwacht dat onder meer ook de CVP daarvoor haar steun zal verlenen. Ik ben niet tevreden met de beloften die werden gedaan in de senaatscommissie en in de voorlopig opgerichte beperkte controlecommissie, namelijk dat eerst dit ontwerp zal worden goedgekeurd, dat middelen zullen worden vrijgemaakt en dat slechts nadien over de rest zal worden beraadslaagd. Ik zal meewerken als het nodig is, maar ik vind dit onlogisch. Ik zie echter geen enkele reden om dit ontwerp met hoogdringendheid goed te keuren.

De heer Lenssens. — Zeer juist! (Applaus op de banken van de CVP.)

De heer Appeltans. — Ik ben bereid om samen met de CVP en de andere fracties bij een eventueel uitstel de werkzaamheden op enkele maanden tijd af te handelen als wij daardoor met meer geloofwaardigheid voor de publieke opinie kunnen komen.

De heer De Loor. — De CVP vormt één front!

De heer Appeltans. — Mijnheer De Loor, de SP-fractie hoeft maar te volgen en de zaak is beklonken. Ik hoor dat hier veel gelijkgestemde violen zijn, maar als het voltallig orkest aantreedt zal wellicht niet de symfonie weerklinken die wij wensen te horen.

Ik concludeer dat de CVP-senaatsfractie haar eigen autonomie opeist ten opzichte van de kamerfractie. Misschien krijgen wij bij de volgende verkiezingen wel twee verschillende christelijke volkspartijen!

Hoewel het niet mijn bedoeling is de demagogische toer op te gaan, stel ik tot besluit met verbazing, met ontzetting en eigenlijk ook met spijt, vast dat de meerderheid van de politici en van de politieke partijen wel met de lippen een bepaalde leer belijden, maar dat ze niet consequent zijn in de toepassing ervan in hun stemgedrag. Wel is er een evolutie in de geesten waar te nemen en dat verheugt mij. Toch kan ik het moeilijk verteren dat de politieke partijen hier royale middelen worden toegekend. Wij zijn niet gekant tegen het principe van de publieke financiering, wel tegen het ongebreideld en ongecontroleerd putten uit de overheidskas. Wij zijn slechts bereid dit ontwerp goed te keuren als men ons de garantie geeft dat er voldoende controle zal zijn. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Tavernier.

De heer Tavernier. — Mijnheer de Voorzitter, ik sta hier vrij onafhankelijk ten opzichte van het wetsontwerp omdat Agalev het niet mee ondertekend heeft, ook niet in de Kamer. Bovendien hebben wij al sinds jaren eenzelfde duidelijke lijn aangehouden in verband met partijfinanciering. Wij hebben altijd gepleit voor een officiële, duidelijke en doorzichtige partijfinanciering. Zo hebben wij ons van in het begin afgezet tegen de oprichting van fiscale VZW's, niet alleen in theorie. Ook in de praktijk hebben wij geweigerd een dergelijke VZW op te richten en konden bijgevolg ook niet genieten — of hebben niet geprofiteerd — van het systeem.

Ook ons standpunt inzake de beperking van verkiezingsuitgaven hebben wij consequent in de praktijk toegepast. De uitgaven die door Agalev werden gedaan waren niet in de eerste plaats bedoeld om verkiezingspropaganda te financieren. Wij hebben alleen uitgaven gedaan waarvan wij oordeelden dat zij essentieel waren voor de realisatie en de verknoging van het voor ons belangrijke politieke project en voor ons belangrijke politieke ideeën.

Als wij daarnaast voor openheid van boekhouding hebben gepleit en in een amendement vragen dat de partijen een volledige boekhouding zouden indienen in plaats van alleen maar een inkomsten- en uitgavenboekhouding, dan hebben wij die principes ook nu reeds in de praktijk toegepast. Uit de verslagen van de controlecommissie kan men afleiden dat Agalev inderdaad een volledige open en doorzichtige boekhouding voert. Als wij dus achter die beginselen hebben gestaan, dan hebben wij ook telkens geprobeerd om ze in de praktijk zoveel mogelijk toe te passen.

Op het moment echter dat het gaat over een strengere controle van de boekhouding, voelen wij de weerstand van heel wat partijen.

De heer Goovaerts. — Niet van mij!

De heer Tavernier. — Tijdens een van de vergaderingen van de controlecommissie, die ik heb bijgewoond, moest ik vaststellen dat men zelfs grote moeite had met het formuleren van aanbevelingen. Het ging dan zelfs nog niet over het nemen van beslissingen. Dat doet bij mij de vragen rijzen over de eerlijke bedoelingen van een aantal partijen, of tenminste van een aantal vertegenwoordigers van die partijen.

Ten gronde vinden wij dat dit ontwerp een aantal positieve punten bevat. Daarnaast vertoont het ook duidelijke tekorten en gaan een aantal bepalingen niet ver genoeg.

Zo zijn wij verheugd over de invoering van het principe van de openbare financiering. In tegenstelling tot anderen die zich tegen dit ontwerp keren, achten wij het een zegen dat de fiscale VZW's worden afgeschaft en dat men giften niet meer fiscaal kan aftrekken. Principieel zijn wij voorstander van een openbare financiering van de partijen omdat dit een veel grotere duidelijkheid en doorzichtigheid met zich brengt.

Wij hebben daarentegen wel wat moeite met de hoogte van de toegekende bedragen aan de politieke partijen. Daarin verschillen wij duidelijk van mening met Ecolo, wat niet zo gebruikelijk

is. Wij menen dat ook de politieke partijen, in tijden dat het onze staatsfinanciën niet zo goed gaat, inspanningen moeten doen om hun uitgaven te beperken, hoewel ik het volledig verantwoord vind dat de overheid de uitgaven ter financiering van de realisatie van politieke projecten betaalt.

De heer Seeuws, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

Voor ons mogen de uitgaven gerust worden beperkt. Wij willen echter geen amendementenslag houden met een opbod aan bepalingen die het voorstel verzwakken. Wanneer ik het voorstel van de CVP inzake de bedragen lees, kan ik trouwens niet anders dan concluderen dat zij zich bezondigt aan poujadisme.

De heer De Roo. — Wij streven naar de nuloperatie.

De heer Tavernier. — Bovendien, gaat zij in tegen de vroeger gemaakte afspraak dat elke politieke partij over een minimale infrastructuur en minimale kredieten moet kunnen beschikken. Niettemin stelt zij nu voor de forfaits af te schaffen.

De heer De Roo. — Die forfaits waren destijds verantwoord omdat de partijen toen nog 10 frank per stem ontvingen. Als men dat bedrag optrekt tot 50 frank, dan zijn de forfaits niet meer verantwoord.

De heer Tavernier. — Dat is voor mij op zich geen overtuigend argument. Met berekeningen kan men trouwens aantonen dat de kleinere formaties — degenen die nu klein zijn en die het in de toekomst misschien zullen zijn — daar duidelijk door benadeeld worden.

De heer De Roo. — Ons standpunt zal niet veranderen.

De heer Tavernier. — Ik zeg dat er duidelijk bij, vooral omdat ik een paar vragen heb bij andere elementen van het politieke akkoord dat door een aantal mensen in de Kamer werd gesloten. Ik moet mij hier zeer genuanceerd uitdrukken, want hoewel het op dat ogenblik voor iedereen zogenaamd duidelijk was dat de mensen die hebben ondertekend handelden namens hun partij, met de zegen van ten minste de meerderheid van hun partijbureau, bleek dit achteraf nogal sterk in twijfel te worden getrokken.

Om het heel duidelijk te maken, verwijs ik even naar het document hier voor mij waaronder de namen en handtekeningen staan van de heren Luc Dhoore, Clerfayt, Leo Peeters, Philippe Charlier, Louis Michel, Eerdeken en Jacky Morael, die in het document verklaren dat zij het wetsvoorstel-Dhoore — of beter van Dhoore en anderen, voor sommigen blijkbaar liever anderen dan Dhoore — zullen steunen.

Tegelijkertijd engageren zij zich om bepaalde voorstellen van wet en decreet te steunen en aan te dringen op de uitvoering ervan om een wetgeving in te voeren die de verkiezingsuitgaven, onder andere voor de gemeenteraadsverkiezingen en de verkiezingen van het Europees Parlement, moet afschaffen.

Zij zullen ook streven naar de afschaffing van diverse vormen van toelagen van politieke partijen of hun vormingsdiensten en naar de aanpassing van onderdelen van deze wetgeving op basis van de hervorming van de instellingen en de goedkeuring van de wettelijke en grondwettelijke bepalingen in uitvoering van het Sint-Michielsakkoord.

Mijn vraag nu is vooral gericht aan degenen die vinden dat de toegekende bedragen te hoog zijn. Wat zal men doen met het wetsvoorstel dat op het ogenblik in de Kamer ter ondertekening circuleert en dat betrekking heeft op de afschaffing van de zogenaamde postzegeldotatie? De meeste partijen krijgen immers via de post een bijkomende dotatie. Ik wil er wel bij vermelden dat Agalev tot nu toe deze dotatie altijd geweigerd heeft.

De heer Mouton, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

De heer Goovaerts. — Ik heb ze ook niet gehad.

De heer Tavernier. — U hebt misschien niet de kans gekregen. De houding van Agalev was altijd zeer duidelijk en consequent: wij zijn voorstanders van openbare financiering en de bijko-

mende potjes moeten wij niet hebben. Er circuleert ook nog een voorstel van decreet, maar naar ik verneem zouden er problemen zijn met de mede-ondertekening. Het gaat over de subsidiëring op Vlaams niveau, de zogenaamde politieke vormingsinstellingen. Ook voor deze instellingen bestaat immers een extra gunstige regeling.

De heer Goovaerts. — Ik heb u er daarstraks al op gewezen dat er vanuit de regio's een bijfinanciering komt. Dat wordt dus een dubbele financiering.

De heer Tavernier. — Daarover was er dus blijkbaar niet onmiddellijk een politiek akkoord. Bij dit alles komt ook nog eens de dotatie via de BRT, de uitzendingen door derden, en de subsidiëring van de politieke archiefinstellingen en dergelijk. Ook dat moet er allemaal bijgeteld worden. Ook van de regeling in verband met de politieke archiefinstellingen hebben wij nooit gebruik gemaakt.

De heer Lenssens. — Dit heeft niet enkel betrekking op enkele politieke strekkingen en bovendien behoort het tot de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap.

De heer Tavernier. — Dat klopt, maar in een akkoord waarin men beweert voorstander te zijn van een zuivere financiering, een open boekhouding, doorzichtigheid en controleerbaarheid, hebben wij er alle belang bij een bepaald bedrag aan de politieke partijen te geven, ons niet beschaamd te voelen dat wij dit bedrag krijgen en al de rest af te schaffen. Dat zou veel beter zijn dan de bedragen te verminderen en voor de rest te proberen nog hier en daar iets binnen te halen. Het is erg belangrijk dat de verschillende senaatsfracties duidelijk aangeven welke houding zij op dit punt aannemen, hier en in de verschillende Raden.

De heer Goovaerts. — Als het erop aankomt de transparantie in de praktijk te brengen, dan blijken de hogepriesters van de transparantie slechts onderpastoors te zijn.

De heer Tavernier. — Ik heb de neiging het met u eens te zijn, mijnheer Goovaerts.

Agalev neemt een zeer genuanceerde houding aan en zal dit ook bij de stemming doen. Wij zullen alle amendementen die streven naar een grotere openheid, een grotere doorzichtigheid en een betere controle, steunen. Wij hebben een eigen amendement ter beperking van de dotatie ingediend dat realistisch is en uiteindelijk aan heel wat verzuchtingen tegemoetkomt. Het is perfect te verdedigen en wij zullen ons niet schamen om het ook duidelijk te verdedigen.

Omdat wij achter de grote principes van dit wetsontwerp staan, zal een meerderheid van onze fractie ook het geheel goedkeuren. Wij zijn het immers duidelijk eens met een officiële partijfinanciering en met de afschaffing van de fiscale VZW's.

Toch zullen een aantal fractieleden, ikzelf bijvoorbeeld, zich onthouden, omdat zij vinden dat, als het wetsontwerp in ongewijzigde vorm wordt goedgekeurd, de verkiezingsuitgaven te weinig worden beperkt, een grotere controle en doorzichtigheid niet worden toegestaan en er duidelijk twijfels rijzen of een aantal fracties en partijen bereid zijn de vormen van nevenfinanciering aan te pakken. Om die bezorgdheid, die twijfel, eigenlijk dit wantrouwen, uit te drukken, zullen een aantal leden van de Agalev-fractie zich vanmiddag bij de stemming onthouden. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Seranno.

De heer De Seranno. — Mijnheer de Voorzitter, in mijn inbreng in deze bespreking wil ik uw aandacht vragen voor een aantal elementen met betrekking tot de hulp aan de politieke partijen.

Indien het ontwerp geworden voorstel wordt goedgekeurd dan zullen alle transfers aan politieke partijen samen, via de totale dotatie van Kamer en Senaat, op jaarbasis ruim 1 miljard bedragen. Dit is een verdubbeling van de huidige globale transfer.

Indien het ontwerp ongewijzigd wordt goedgekeurd, zal via de dotatie van de Senaat jaarlijks 500 miljoen frank worden overgedragen aan de politieke partijen, waarvan een derde, 170 miljoen

frank, zoals voorheen als transfers via de fracties naar de partijen en twee derden, 333 miljoen frank, op basis van de wet op de betoelaging van politieke partijen.

Indien het ontwerp ongewijzigd wordt goedgekeurd, moet de dotatie van de Senaat, ook voor dit jaar nog, met 12,5 pct. verhogen.

Indien het ontwerp ongewijzigd wordt goedgekeurd, zullen de partijen jaarlijks langs de transfers, via de fracties, gemiddeld over 2,75 miljoen frank per parlements lid per jaar beschikken. Dit is veel meer dan de totale brutokost per parlements lid.

De grootste partijen zullen over 2,4 miljoen frank, het Vlaams Blok over 4,7 miljoen frank en Rossem over 13,5 miljoen frank per jaar en per senator beschikken. Dit zijn de consequenties van het inbouwen van een forfaitaire basis.

Indien het ontwerp ongewijzigd wordt goedgekeurd, dan moeten tegen het jaareinde voor de Senaat, en ik kan mij niet voorstellen dat het anders zou zijn voor de Kamer, bijkomende middelen ten bedrage van een half miljard beschikbaar worden gesteld, namelijk 250 miljoen frank voor 1993 en eenzelfde bedrag voor de begroting van 1994.

Indien het ontwerp ongewijzigd wordt goedgekeurd, kan geen gevolg worden gegeven aan het verzoek van de Regering om een nulgroei toe te passen op de dotaties van het Parlement.

Ik vind het persoonlijk spijtig, maar het is wellicht ook de mening van collega's, dat de Regering hier niet is vertegenwoordigd. Dit was nochtans wel het geval tijdens de commissiebesprekingen. Immers, de Regering is budgettair betrokken bij deze wet, ten ware zij er geen uitvoering zou aan geven.

Indien het ontwerp ongewijzigd wordt goedgekeurd, kan het niet worden uitgevoerd omdat het in strijd is met de goedgekeurde dotaties voor 1993, die kracht van wet hebben.

Ik hoop dat deze gegevens tot nadenken zullen stemmen en dat een aantal zaken zullen in overweging worden genomen. Verschillende fracties hebben trouwens ter zake suggesties gedaan.

Ik meen dat wij, ongeacht wat men in de Kamer heeft beslist, ongeacht de nuances aangebracht door bepaalde fracties in Kamer en Senaat, de opdracht en de plicht hebben de gevolgen voor de begroting in het oog te houden. De cijfers die ik heb aangehaald gaan enkel over de transfers naar de politieke partijen. De uitgaven voor fractiemedewerkers of de medewerkers van de fractievoorzitters zijn daar niet inbegrepen.

Ik hoop dat wij hierover nog willen nadenken. (*Applaus.*)

M. le Président. — Je me permets de signaler à M. De Seranno que si le Gouvernement n'est pas présent, c'est parce que nous examinons pour le moment une proposition de loi d'initiative parlementaire et non un projet de loi.

Het woord is aan de heer De Seranno.

De heer De Seranno. — Mijnheer de Voorzitter, dit is geen interne regeling van de Senaat. Deze wet kan maar uitvoering krijgen door de sanctie van de Koning, en derhalve is de Regering erbij betrokken.

M. le Président. — Vous êtes en droit de le penser, monsieur De Seranno, mais il est clair qu'il s'agit d'une initiative émanant de parlementaires et non du Gouvernement.

Het woord is aan de heer De Loor.

De heer De Loor. — Mijnheer de Voorzitter, ik wens erop te wijzen dat minister Tobback vandaag aanwezig is op de begrafenis van een van de rijkswachters die onlangs in Spa werd doodgeschoten.

De heer De Seranno. — Dan had een andere minister hier aanwezig kunnen zijn.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Lenssens.

De heer Lenssens. — Mijnheer de Voorzitter, ik betreur het dat de heer De Loor en de heer Daras, die nu jammer genoeg afwezig is, de polemische toer zijn opgegaan.

De heer Daras meende te moeten moraliseren alsof Ecolo het monopolie en als enige het recept heeft van de ideale democratie. Ik word dit moraliseren, met een «*dédain*» alsof alle anderen geen inzicht hebben in democratie, kotsbeu.

De heer Daras heeft bovendien gewaagd van de demagogische houding van de CVP-fractie terwijl de heer De Loor het had over de opbodpolitiek. Deze beide gratuite beweringen raken kant noch wal, zijn onjuist en bovendien onterecht.

De houding en het standpunt van de CVP-fractie zijn geenszins ingegeven door duistere bijbedoelingen, zoals her en der wordt geïnspireerd, maar zoals fractieleider De Roo verklaarde, zijn ze enkel ingegeven door de overweging dat in een periode van besparingen en verminderend vertrouwen van de bevolking in de politiek in het algemeen de partijen het voorbeeld moeten geven en uiterst zorgvuldig moeten omspringen met gemeenschapsmiddelen. Dit is de enige motivering.

Ik neem aan dat het argument van de heer Daras juist is namelijk dat de middelen die worden gegeven aan de politieke partijen niet verspilld worden, maar het is geen goed argument, want als het wordt gebruikt in andere sectoren, zoals bijvoorbeeld de sociale zekerheid, waar in de regel ook geen sprake is van verspilling, dan zou er niet meer moeten worden bezuinigd en gesaneerd. Met andere woorden, met dat argument moet er in geen enkele sector meer worden bespaard.

Mijnheer de Voorzitter, ik ben zo vrij het amendement bij artikel 3 dat collega Cardoen en ikzelf hebben ingediend na de bespreking in de commissie toe te lichten. Het strekt ertoe om tijdens de veertig dagen die de datum van de verkiezingen voorafgaan, de partijen, de kandidaten en derden te verbieden gebruik te maken van reclameborden of andere middelen van affichage uit het commercieel circuit, ongeacht de vorm en het formaat.

Dit amendement is geïnspireerd door de vaststelling dat affichage, zoals vele andere propagandamiddelen, weinig of geen invloed heeft op het stemgedrag van de kiezer. Dit blijkt onder meer uit een studie van professor De Wachter van de KUL.

Nog andere belangrijke argumenten pleiten echter voor het verbod op commerciële affichage. Het eerste argument is dat dit verbod een belangrijke vermindering van de uitgaven voor alle partijen en voor de meeste kandidaten tot gevolg zal hebben. De huur van een bord van 16 vierkante meter gedurende vier weken beplakt met een twee- of vierkleurige affiche kost, naargelang van de plaatsing van het reclamebord, 15 000 tot 35 000 frank. Er zijn tien partijen met een nationaal nummer, die dus volgens de huidige wet 500 grote borden mogen gebruiken. Daarbij plaatsen heel wat kandidaten nog kleinere borden. In het totaal maakt dit een uitgave van ten minste 250 miljoen. Het goedkeuren van mijn amendement zou dus een besparing tot gevolg hebben van ten minste 250 miljoen per verkiezing voor de politieke partijen en hun kandidaten.

Dit compenseert voor een belangrijk gedeelte de verlaging van de bedragen die collega De Roo in zijn amendement voorstelt.

Het tweede argument is dat dit verbod in de praktijk zeer goed controleerbaar is.

Het derde argument, waarvoor ook Ecolo en Agalev gevoelig zijn, is dat dit verbod milieuvriendelijk is en minder agressief ten aanzien van de bevolking. In Frankrijk werd door de wet van 15 januari 1990 een identiek verbod ingevoerd, tot nu toe met goede gevolgen.

In de commissie hebben de heer Tavernier van Agalev en de heer Flaghothier van de PSC het amendement mee ondertekend. De heer Appeltans van de Volksunie heeft het niet mee ondertekend, maar steunde het weliswaar. De heer De Loor van de SP beweerde op zich geen enkel bezwaar te hebben tegen het amendement. Hij verwierp het echter, omdat hij wilde vermijden dat het ontwerp naar de Kamer werd teruggestuurd, waardoor rechtsonzekerheid voor de politieke partijen zou kunnen ontstaan.

In de commissie heb ik van geen enkele partij enig argument ten gronde tegen het amendement gehoord. Er was enkel een zijdelingse opmerking van de PRL dat in grootstedelijke gebieden dit verbod problemen zou kunnen scheppen voor kandidaten en partijen om zich kenbaar te maken. Gelet op de marginale invloed van commerciële affichage op het kiesgedrag, is dit een zeer zwak

argument. Bovendien blijven ook in de grootsteden alle andere vormen van wettelijk toegestane propagandamiddelen ter beschikking van de partijen en de kandidaten.

Wij staan dus voor een paradoxale toestand. Een meerderheid van fracties en senatoren is het ten gronde eens met mijn amendement, maar toch zal het wellicht geen meerderheid halen bij de stemming vanmiddag, wegens de drogreden dat het ontwerp dan weer naar de Kamer moet. Hierdoor handelt men alsof het tweekamerstelsel reeds is afgeschaft. Het is bovendien perfect mogelijk dat de Kamer het ontwerp nog opnieuw behandelt vóór het reces.

De heren Goovaerts en Appeltans pleiten voor een allesomvattend debat over deze problematiek. Zoals de heer De Roo reeds bevestigde, zijn ook wij bereid om alle facetten van deze fundamentele problematiek in een groot debat onder ogenschouw te nemen. Wij kunnen zelfs een timing vooropstellen om in het Parlement tot een consensus te komen over een evenwichtig, doorzichtig en beter controleerbaar systeem.

Als de Senaat het ontwerp niet amendeert, missen wij een kans om de wet te verfijnen en om de democratie beter te dienen. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Goovaerts.

De heer Goovaerts. — Mijnheer de Voorzitter, nadat de heren Pede en Wierinckx in de senaatscommissie hun stem hadden uitgebracht, heeft de heer Pede mij gezegd dat hij dit deed omdat hij ervan uitging dat er in zijn commissie een fundamenteel debat over het geheel van de problematiek zou worden gehouden. Men vraagt ons vandaag om nog maar eens geduld uit te oefenen. Iedere keer belooft men een timing voor de werkzaamheden op te stellen, maar telkens komen wij bedrogen uit. Iedere keer weer pikt men een stukje uit de wet, wordt er iets aan veranderd, krijgt de ene iets en wordt de andere wat ontnomen. Nooit, ook niet in de controlecommissie, heeft men de principes vastgelegd met betrekking tot het al of niet financieren van de politieke partijen. Men blijft rond de hete brij draaien en belooft een fundamenteel debat te zullen aangaan.

Sedert 1946 ontvangen de politieke partijen giften. Er bestaat trouwens een boekje over met als titel *Het geld van de CVP*. Het is verwonderlijk dat men nu plots vaststelt dat die giften een gevaar zijn voor de democratie.

De heer De Loor. — Dat is niet nieuw.

De heer Goovaerts. — Voor de PSC is dat geen gevaar, want daar is men voor een gedeeltelijke fiscale aftrekbaarheid.

Collega's, ik wil u een goede raad geven. Als u over een goed programma beschikt, koop dan, zoals ik doe, adreslijsten bij firma's die daarin gespecialiseerd zijn. Leer bij professor Vögele hoe u brieven moet opstellen om de burger geld te vragen. U richt zich eerst tot de burger in het algemeen en op het einde van uw schrijven zegt u: «indien u achter ons programma staat, doe iets voor ons!» Dat is een manier om de burger te vragen deel te nemen aan de financiering van politieke partij. (*Protest op sommige banken.*)

De heer De Batselier heeft in Antwerpen deelgenomen aan een fundraising waar men niet niks vroeg om aanwezig te zijn. Mocht u dat nog niet hebben geweten, dan weet u het nu. (*Samenspraken.*)

Mijnheer de Voorzitter, de VLD zal samen met Agalev en de VU een amendement indienen. *Nemo iudex idoneus in propria causa*. Die controlecommissie mag niet langer rechter en partij zijn. Vanaf vandaag moet dat gedaan zijn en moet het Rekenhof daarop controle houden. Dat is onze eerste daad waaruit blijkt dat men echte transparantie wil. Als penningmeester van een partij ga ik natuurlijk akkoord met het voorstel om de verkiezingsuitgaven te drukken door het beperken van de affichage. Hoe komt het dat men dat slechts op 10 juni 1993 om vijf vóór één ontdekt? Men had dat veel vroeger moeten zeggen! Daarover had men in de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden en in de controlecommissie al veel langer een discussie moeten voeren.

De heer Lenssens. — Dat is gebeurd.

De heer Goovaerts. — Daar had u uw tanden moeten laten zien in plaats van hier uw vals gebit te tonen!

Ik zou nog veel kunnen zeggen, maar ik zal het kort houden.

Dank zij de transparantie weten wij dat de CVP in 1992 «diverse» inkomsten had ten belope van 33 636 623 frank. Conclusie: de giften zijn *peanuts* tegenover de rest.

Wij zijn voor de transparantie, maar die moet dan voor alle partijen gelden.

Over de beperking van de affichage zou ik ook nog heel wat kunnen zeggen, maar goed, ik laat het daarbij.

De heer De Seranno. — Hoe voert u dan wel campagne?

De heer Goovaerts. — Tot besluit zou ik u allen de lectuur willen aanbevelen van het artikel dat op 21 november 1991 is verschenen over de financiering van de politieke partijen. Als iedereen zal hebben nagedacht over wat daarin wordt gezegd over de transparantie, dan kunnen we misschien opnieuw discussiëren en zullen we een hele stap verder staan. Zolang we geen totale transparantie aanvaarden, in alle onderdelen, zal het uiteindelijk doel nooit worden bereikt.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Roo.

De heer De Roo. — Mijnheer de Voorzitter, de heer Goovaerts pleit voor totale transparantie, maar dan begrijp ik zijn amendement bij artikel 19 niet goed waarin namelijk wordt bepaald: «Artikel 9 van deze wet is niet van toepassing op die politieke partijen, die afstand doen van het voordeel van de haar op grond van artikel 16, eerste lid, van de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen verleende dotatie.» Met andere woorden, de partij die geen dotatie vraagt, kan blijven verder werken zoals in het verleden, zonder transparantie.

Mijnheer Goovaerts, dat is helemaal in tegenspraak met uw verklaringen over transparantie.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Goovaerts.

De heer Goovaerts. — Mijnheer de Voorzitter, ik heb nooit beweerd enig bezwaar te hebben tegen de controlemogelijkheid zoals bepaald in artikel 9. Indien men ons echter verplicht de voorgestelde regeling na te leven, dan vragen wij via ons amendement bij artikel 19 alleen de mogelijkheid om uit de regeling te stappen. Voor de rest zullen wij ons onderwerpen aan alle bestaande controlemiddelen.

De heer De Roo. — Dat blijkt niet uit de tekst van uw amendement.

De heer Goovaerts. — Dan is dat nu duidelijk. Desnoods zal ik het straks als het amendement ter sprake komt, nog eens uitleggen.

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close, et nous passons à l'examen des articles.

Daar niemand meer het woord vraagt in de algemene beraadslaging verklaar ik ze voor gesloten en bespreken wij de artikelen.

Je signale qu'une série d'amendements, signés par moins de trois membres, ont été présentés à différents articles du projet de loi en discussion.

Bij verschillende artikelen van het ontwerp van wet dat wij thans bespreken, zijn amendementen ingediend die door minder dan drie leden zijn ondertekend.

Puis-je considérer que ces amendements sont appuyés?

Worden deze amendementen gesteund? (*Talrijke leden staan op.*)

Ces amendements étant régulièrement appuyés, ils feront partie de la discussion.

Aangezien deze amendementen reglementair worden gesteund, maken ze deel uit van de bespreking.

Artikel 1 luidt:

Artikel 1. In artikel 2 van de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1^o Paragraaf 1 wordt aangevuld met de volgende leden: «Vijfentwintig procent van dat bedrag kan evenwel de kandidaten zelf worden aangerekend. In dat geval kan elke kandidaat slechts een bedrag ten belope van ten hoogste tien procent van het in dit lid bepaalde percentage worden aangerekend.

De politieke partijen kunnen met één of meer kandidaten hun nationale en arrondissementele campagne voeren. De verkiezingsuitgaven worden de betrokken kandidaat alleen in zijn kiesomschrijving aangerekend.»

2^o In § 2, 3^o, wordt het getal «50 000» vervangen door het getal «100 000».

Article 1^{er}. A l'article 2 de la loi du 4 juillet 1989 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales ainsi qu'au financement et à la comptabilité ouverte des partis politiques sont apportées les modifications suivantes:

1^o Le § 1^{er} est complété par les alinéas suivants: «Vingt-cinq pour cent de ce montant pourront cependant être imputés aux candidats. Dans ce cas, le montant imputé à chaque candidat ne pourra excéder dix pour cent du pourcentage prévu au présent alinéa.

Les partis politiques peuvent taxer leur campagne électorale aux niveaux de l'Etat et des arrondissements sur un ou plusieurs candidats. Les dépenses électorales ne sont imputées au candidat concerné que dans sa circonscription électorale.»

2^o Au § 2, 3^o, le nombre «50 000» est remplacé par le nombre «100 000».

De heer Appeltans stelt volgende amendementen voor:

«A. Na de inleidende zin van dit artikel een 1^o (nieuw) in te voegen, luidende:

«1^o In § 1 worden de woorden «vijftig miljoen» vervangen door de woorden «vijfentwintig miljoen.»

«A. Insérer, après la phrase liminaire de cet article, un 1^o (nouveau), libellé comme suit:

«1^o Au § 1^{er}, les mots «cinquante millions» sont remplacés par les mots «vingt-cinq millions.»

«B. Het 1^o en het 2^o van dit artikel te vernummeren tot 2^o en 3^o.»

«B. Les 1^o et 2^o de cet article deviennent les 2^o et 3^o.»

Het woord is aan de heer Appeltans.

De heer Appeltans. — Mijnheer de Voorzitter, om de verkiezingsuitgaven te beperken en tot een nieuw evenwicht te komen stellen wij voor het bedrag van 50 miljoen te vervangen door 25 miljoen.

De Voorzitter. — De stemming over de amendementen en de stemming over artikel 1 worden aangehouden.

Le vote sur les amendements et le vote sur l'article premier sont réservés.

De heer Appeltans stelt voor een artikel 1bis (nieuw) in te voegen, luidende:

«Artikel 1bis. In artikel 1 van de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1^o In het 1^o van dit artikel, de woorden «al dan niet» te doen vervallen.

2° Het 4° van dit artikel te vervangen als volgt:

« 4° Controlecommissie: een commissie samengesteld uit leden van het Rekenhof. »

« Article 1^{er} bis. A l'article 1^{er} de la loi du 4 juillet 1989 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales ainsi qu'au financement et à la comptabilité ouverte des partis politiques sont apportées les modifications suivantes :

1° Au 1° de cet article, les mots « ou non » sont supprimés.

2° Le 4° de cet article est remplacé par ce qui suit :

« 4° Commission de contrôle: une commission composée paritairement de membres de la Cour des comptes. »

Het woord is aan de heer Appeltans.

De heer Appeltans. — Mijnheer de Voorzitter, wij wensen enkel het eerste deel van dit amendement dat een artikel 1bis (nieuw) wil invoegen te behouden. Het strekt ertoe in het 1° van artikel 1 van de wet van 4 juli 1989, de woorden « al dan niet » te schrappen, zodat elke politieke partij verplicht wordt de rechtspersoonlijkheid te verwerven.

Het tweede gedeelte van dit amendement kan vervallen omdat wij met de heren Tavernier en Goovaerts een amendement met dezelfde strekking hebben ingediend.

De Voorzitter. — Het 2° van het amendement is dus ingetrokken.

De stemming over het 1° van het amendement wordt aangehouden.

Le 2° de l'amendement est donc retiré.

Le vote sur le 1° de l'amendement est réservé.

De heer Goovaerts stelt voor een artikel 1bis (nieuw) in te voegen, luidende:

« Artikel 1bis. In artikel 1 van de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen wordt de volgende wijziging aangebracht:

« Het 4° van dit artikel te vervangen als volgt:

« 4° Controlecommissie: een commissie samengesteld uit leden van het Rekenhof. »

« Article 1^{er} bis. A l'article 1^{er} de la loi du 4 juillet 1989 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales ainsi qu'au financement et à la comptabilité ouverte des partis politiques est apportée la modification suivante :

« Le 4° de cet article est remplacé par ce qui suit :

« 4° Commission de contrôle: une commission composée paritairement de membres de la Cour des comptes. »

Het woord is aan de heer Goovaerts.

De heer Goovaerts. — Mijnheer de Voorzitter, ik verwijs naar de schriftelijke verantwoording en naar wat de heer Appeltans zojuist heeft gezegd.

De Voorzitter. — De stemming over het amendement wordt aangehouden.

Le vote sur l'amendement est réservé.

Art. 2. In artikel 4 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 21 mei 1991, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° In § 1 wordt het woord « zes » telkens vervangen door het woord « twaalf ».

2° Paragraaf 3 wordt vervangen door de volgende paragrafen:

« § 3. De controlecommissie wordt belast met de toetsing van alle voor het publiek bestemde mededelingen van de ministers, de staatssecretarissen, de leden van een Gemeenschaps- en een Ge-

westexecutieve, de leden van het verenigd college bedoeld in artikel 60 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, de gewestelijke staatssecretarissen bedoeld in artikel 41 van dezelfde bijzondere wet en de leden van de bestendige deputatie, waartoe deze niet op grond van een wetelijke of bestuursrechtelijke bepaling verplicht zijn.

Zij ziet erop toe dat die mededelingen geen beeld van betrokkene geven dat eerder op diens verkiezingsimago, dan wel op de voorlichting van het publiek gericht is.

Wanneer de controlecommissie constateert dat van een mededeling misbruik is gemaakt, kan zij de kosten ervan, zelfs als ze gemaakt zijn buiten de periode bepaald in § 1, bij de eerstkomende verkiezingen op de verkiezingsuitgaven van de betrokkene aanrekenen.

De commissie stelt een voor die toetsing geldende procedure vast. Deze procedure wordt bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad*.

§ 4. De uitgaven en financiële verbintenissen voor goederen, leveringen en diensten die onder toepassing van de §§ 1 en 3 vallen, moeten tegen de geldende marktprijzen worden verrekend. »

Art. 2. A l'article 4 de la même loi, modifié par la loi du 21 mai 1991, sont apportées les modifications suivantes :

1° Au § 1^{er}, le mot « six » est chaque fois remplacé par le mot « douze ».

2° Le § 3 est remplacé par les paragraphes suivants :

« § 3. La commission de contrôle est chargée de contrôler toutes les communications des ministres, des secrétaires d'Etat, des membres des Exécutifs de Communauté ou de Région, des membres du collège réuni visé à l'article 60 de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux institutions bruxelloises, des secrétaires d'Etat régionaux visés à l'article 41 de la même loi spéciale et des membres de la députation permanente, destinées au public et auxquelles ils ne sont pas tenus en vertu d'une disposition légale ou administrative.

Elle veille à ce que ces communications visent bien à informer le public et non à donner une bonne image de l'intéressé à des fins électorales.

En cas d'abus la commission de contrôle peut imputer les frais de la communication aux dépenses électorales de l'intéressé lors des prochaines élections, même si ces frais ont été exposés en dehors de la période visée au § 1^{er}.

La procédure de contrôle est déterminée par la commission. Cette procédure est publiée au *Moniteur belge*.

§ 4. Les dépenses et engagements financiers afférents à des biens, des fournitures et des services relevant de l'application des §§ 1^{er} et 3, doivent être imputés aux prix du marché. »

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. — Artikel 3 luidt:

Art. 3. Artikel 5 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling:

« Art. 5. § 1. Tijdens de veertig dagen die aan de datum van de verkiezingen voorafgaan, mogen de politieke partijen en de kandidaten, evenals derden die propaganda wensen te maken voor politieke partijen of kandidaten:

1° Gebruik maken van maximum vijfhonderd reclameborden of affiches van 16 m² of groter. Deze borden of affiches mogen niet in twee of meer delen worden gesplitst;

2° Geen geschenken of gadgets verspreiden.

§ 2. Voor dezelfde periode bepaalt de Koning, bij een in Ministerraad overlegd besluit, de algemene regels inzake de modaliteiten betreffende het aanbrengen van verkiezingsaffiches en het organiseren van gemotoriseerde optochten. »

Art. 3. L'article 5 de la même loi est remplacé par la disposition suivante:

« Art. 5. § 1^{er}. Dans les quarante jours précédant la date des élections, les partis politiques et les candidats ainsi que les tiers qui souhaitent faire de la propagande pour des partis politiques ou des candidats:

1^o Peuvent utiliser un maximum de cinq cents panneaux ou affiches publicitaires d'une surface de 16 m² ou plus. Ces panneaux ou affiches ne peuvent pas être divisés en deux ou plusieurs parties;

2^o Ne peuvent distribuer de cadeaux ou de gadgets.

§ 2. Pour cette même période, le Roi fixe, par arrêté délibéré en Conseil des ministres, les règles générales régissant l'apposition d'affiches électorales et l'organisation de caravanes motorisées. »

De heren Lenssens en Cardoen stellen volgend amendement voor:

« Dit artikel te vervangen als volgt:

« Artikel 5 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling:

« Art. 5. § 1. Tijdens de veertig dagen die aan de datum van de verkiezingen voorafgaan, mogen de politieke partijen en de kandidaten, evenals derden die propaganda wensen te maken voor politieke partijen of kandidaten:

1^o Geen gebruik maken van reclameborden of andere middelen van affichage uit het commercieel circuit, die al dan niet tegen betaling in specien of in natura ter beschikking worden gesteld en welk formaat de reclameborden of die andere middelen ook mogen hebben;

2^o Geen geschenken of gadgets verspreiden.

§ 2. Voor dezelfde periode bepaalt de Koning, bij een in Ministerraad overlegd besluit, de algemene regels inzake de modaliteiten betreffende het aanbrengen van verkiezingsaffiches op niet-commerciële borden en het organiseren van gemotoriseerde optochten. »

« Remplacer cet article par ce qui suit:

« L'article 5 de la même loi est remplacé par la disposition suivante:

« Art. 5. § 1^{er}. Dans les quarante jours précédant la date des élections, les partis politiques et les candidats ainsi que les tiers qui souhaitent faire de la propagande pour des partis politiques ou des candidats:

1^o Ne peuvent pas utiliser de panneaux publicitaires ou d'autres moyens d'affichage du circuit commercial, mis ou non à la disposition contre rémunération en espèces ou en nature, quel que soit leur format;

2^o Ne peuvent pas distribuer de cadeaux ou de gadgets.

§ 2. Pour cette même période, le Roi fixe, par arrêté délibéré en Conseil des ministres, les règles générales régissant l'apposition d'affiches électorales sur des panneaux non commerciaux et l'organisation de caravanes motorisées. »

La parole est à M. Cardoen.

M. Cardoen. — Monsieur le Président, je me réfère à ma justification écrite.

De Voorzitter. — De heer Appeltans stelt volgend amendement voor:

« Dit artikel te vervangen als volgt:

« Artikel 5 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling:

« Art. 5. § 1. Het voeren van verkiezingspropaganda door politieke partijen zowel als door individuele kandidaten evenals door derden die propaganda wensen te maken voor politieke par-

tijen of kandidaten, wordt strikt geregeld zoals bepaald in § 3 tijdens een periode van zes maanden voor de verkiezingen, met uitzondering van het bepaalde in § 2.

§ 2. Wanneer de bekendmaking van het ontbindingsbesluit in het Belgisch Staatsblad bij toepassing van artikel 106 van het Kieswetboek, geschiedt voor de aanvang van de periode bedoeld in § 1, vangt de periode gedurende dewelke het voeren van verkiezingspropaganda geregeld is aan op de dag van de bekendmaking.

§ 3. Zijn toegelaten:

— Een nationale folder per partij;

— Een folder per kiesomschrijving per partij;

— Een geadresseerde zending aan verminderd posttarief met een maximumgewicht van 50 gram, per kandidaat;

— De aanplakking van affiches op de aanplakborden die door de gemeenten worden ter beschikking gesteld;

— Uitzendingen op radio en televisie voor zover zij overeenstemmen met de reglementen die betrekking hebben op de verkiezingsuitzendingen.

§ 4. Zijn verboden:

— Advertenties in kranten en andere periodieken;

— De verdeling van gadgets en geschenken;

— De aanplakking van affiches, voor zover zij niet worden aangebracht op de door de gemeenten ter beschikking gestelde aanplakborden;

— De georganiseerde telefooncampagnes;

— Het organiseren van gemotoriseerde optochten.

§ 5. 1^o Ten laatste 14 dagen voor de dag waarop de verkiezingen georganiseerd worden, dient elke kiezer bij per post verzonden of per drager bezorgde brief in het bezit gesteld te worden van een informatiebrochure waarin voor elke politieke partij een gelijke ruimte wordt voorzien voor opname van haar programma met betrekking tot die verkiezingen.

2^o De redactie van de brochure bedoeld in 1^o alsmede de verspreiding ervan dien: te gebeuren overeenkomstig de door de Koning bepaalde modaliteiten. Elke partij bepaalt binnen de modaliteiten vrij de inhoud van de mededeling die zij aan de kiezers voorlegt. De volgorde waarin de partijprogramma's in de brochure aan bod komen is gelijk aan de volgorde waarin de partijen voorkomen op de verkiezingsbiljetten. De samenstelling van de brochure alsmede de verspreiding ervan behoort tot de bevoegdheid van de federale Regering wat de verkiezing van de leden van Kamer en Senaat betreft en van de bestendige deputaties wat de verkiezing van de leden van de provincieraden betreft.

3^o Ter financiering van de uitgave van de brochure worden de nodige middelen voorzien, volgens de modaliteiten door de Koning bepaald, en worden deze middelen overgemaakt aan de in 2^o bedoelde bevoegde overheden, telkens de uitgave van een brochure noodzakelijk is naar aanleiding van de organisatie van verkiezingen. »

« Remplacer cet article par ce qui suit:

« L'article 5 de la même loi est remplacé par les dispositions suivantes:

« Art. 5. § 1^{er}. La propagande électorale faite tant par des parties politiques que par des candidats individuels ainsi que par des tiers qui souhaitent faire de la propagande pour des partis politiques ou des candidats est strictement réglementée, conformément au § 3, pendant une période de six mois précédant les élections, sans préjudice des dispositions du § 2.

§ 2. Lorsque la publication de l'arrêté de dissolution au Moniteur belge, en application de l'article 106 du Code électoral, a lieu avant le début de la période visée au § 1^{er}, la période durant laquelle la propagande électorale est réglementée débute le jour de la publication.

§ 3. Sont autorisés:

— Un dépliant national par parti;

— Un dépliant par circonscription électorale et par parti;

— Un envoi à tarif postal réduit d'un poids maximum de 50 grammes, par candidat;

— L'apposition d'affiches sur les tableaux d'affichage mis à la disposition par les communes;

— Des émissions radiodiffusées, pour autant qu'elles respectent les règlements relatifs aux émissions électorales;

§ 4. Sont interdites :

— Les annonces dans les journaux et autres périodiques;

— La distribution de gadgets et de cadeaux;

— L'apposition d'affiches, sauf sur les panneaux d'affichage mis à la disposition par les communes;

— Les campagnes téléphoniques organisées;

— L'organisation de caravanes motorisées.

§ 5. 1° Au plus tard 15 jours avant celui des élections, tout électeur doit recevoir sous pli postal ou par porteur une brochure d'information dans laquelle chaque parti politique dispose d'un espace égal pour y insérer son programme relatif auxdites élections.

2° La rédaction de la brochure visée au 1° et sa diffusion doivent se faire selon les modalités fixées par le Roi. Dans le cadre de ces modalités, chaque parti détermine librement le contenu de la communication qu'il présente aux électeurs. L'ordre dans lequel les programmes de parti se suivent dans la brochure est le même que celui dans lequel ceux-ci figurent sur les bulletins de vote. La composition de la brochure et sa diffusion relèvent de la compétence du Gouvernement fédéral, pour ce qui est de l'élection des membres de la Chambre et du Sénat des députations permanentes, pour ce qui est de l'élection des conseils provinciaux.

3° Les moyens nécessaires pour financer l'édition de la brochure sont prévus, selon les modalités fixées par le Roi, et mis à la disposition des instances compétentes visées au 2° chaque fois que l'édition d'une brochure est nécessaire dans le cadre de l'organisation d'élections. »

Het woord is aan de heer Appeltans.

De heer Appeltans. — Mijnheer de Voorzitter, wij wensen dit amendement te handhaven. Het hangt samen met het eerste amendement waardoor wij de uitgaven voor verkiezingspropaganda willen inperken. Ik verwijs verder naar de schriftelijke verantwoording.

De Voorzitter. — De stemming over de amendementen en de stemming over artikel 3 worden aangehouden.

Le vote sur les amendements et le vote sur l'article 3 sont réservés.

Art. 4. In artikel 6 van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° Het tweede lid wordt vervangen door het volgende lid:

«De verklaring en de aangifte worden gesteld op daartoe bestemde formulieren en worden door de aanvragers ondertekend.»;

2° In het derde lid worden de woorden «Dit formulier wordt» vervangen door de woorden «Deze formulieren worden».

Art. 4. A l'article 6 de la même loi sont apportées les modifications suivantes:

1° L'alinéa 2 remplacé par l'alinéa suivant:

«La déclaration écrite et la déclaration des dépenses sont établies sur des formulaires spéciaux et sont signées par les demandeurs.»;

2° A l'alinéa 3, les mots «Ce formulaire est fourni» sont remplacés par les mots «Ces formulaires sont fournis».

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 5. Artikel 12, § 2, 1°, van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling:

«1° Per politieke partij het totaalbedrag van de verkiezingsuitgaven ten voordele van deze partij en, per kiesomschrijving, het totaalbedrag van de verkiezingsuitgaven ten voordele van elke lijst, het totaal van de uitgaven van alle kandidaten van deze lijst en van elke verkozene afzonderlijk;».

Art. 5. L'article 12, § 2, 1°, de la même loi est remplacé par la disposition suivante:

«1° Par parti politique, le montant total des dépenses électorales engagées pour ce parti et, par circonscription électorale, le montant total des dépenses électorales engagées pour chaque liste, le montant total des dépenses engagées pour tous les candidats de cette liste et pour chaque élu séparément;».

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 6. In artikel 13 van dezelfde wet worden de woorden «gedurende de volgende vier kwartalen» vervangen door de woorden «gedurende de daaropvolgende periode die de controlecommissie bepaalt en die ten minste één en ten hoogste vier maanden duurt».

Art. 6. A l'article 13 de la même loi, les mots «pendant les quatre trimestres suivants» sont remplacés par les mots «pendant la période subséquente fixée par la commission de contrôle et qui ne peut être inférieure à un mois ni supérieure à quatre mois».

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 7. In artikel 14 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 21 mei 1991, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° Paragraaf 1 wordt aangevuld als volgt:

«3° Een ieder die geen aangifte doet van zijn verkiezingsuitgaven binnen de termijn bepaald in artikel 116, dertiende lid, van het Kieswetboek;

4° Een ieder die geschenken of gadgets verspreidt».

2° In § 3, eerste lid, wordt het woord «honderdtwintigste» vervangen door het woord «tweehonderdste»;

3° In § 3, derde lid, worden de woorden «Binnen honderdvijftig dagen na de verkiezingen» vervangen door de woorden «Binnen dertig dagen na ontvangst van het afschrift van de ingediende klachten of de beslissing tot vervolging».

Art. 7. A l'article 14 de la même loi, modifié par la loi du 21 mai 1991, sont apportées les modifications suivantes:

1° Le § 1^{er} est complété par ce qui suit:

«3° Quiconque aura omis de déclarer ses dépenses électorales dans le délai fixé à l'article 116, alinéa 13, du Code électoral;

4° Quiconque aura distribué des cadeaux ou des gadgets».

2° Au § 3, alinéa 1^{er}, les mots «cent vingtième» sont remplacés par les mots «deux centième»;

3° Au § 3, alinéa 3, les mots «Dans les cent cinquante jours des élections» sont remplacés par les mots «Dans les trente jours de la réception de la copie des plaintes introduites ou de la décision d'engager des poursuites».

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. — Artikel 8 luidt:

Art. 8. In artikel 16 van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° In 1° wordt het woord «drie» vervangen door het woord «vijf»;

2° In 2° wordt het woord «tien» vervangen door het woord «vijftig».

3° Het artikel wordt aangevuld met een tweede lid, luidend als volgt:

« Iedere partij kan afstand doen van het voordeel van de haar op grond van het eerste lid verleende dotatie. »

Art. 8. A l'article 16 de la même loi sont apportées les modifications suivantes:

1° Au 1°, le mot « trois » est remplacé par le mot « cinq »;

2° Au 2°, le mot « dix » est remplacé par le mot « cinquante ».

3° Il est ajouté un alinéa 2, libellé comme suit:

« Chaque parti peut renoncer au bénéfice de la dotation lui allouée en vertu de l'alinéa 1^{er}. »

De heer Appeltans stelt voor dit artikel te doen vervallen.

M. Appeltans propose la suppression de cet article.

Het woord is aan de heer Appeltans.

De heer Appeltans. — Mijnheer de Voorzitter, wij stellen voor dit artikel te schrappen zodat wij kunnen terugvallen op de oorspronkelijke wetgeving, die slechts 10 frank per stem toekent. Dit is volgens ons wijzer en komt meer tegemoet aan de vraag naar evenwicht.

De Voorzitter. — De heer De Roo stelt volgend amendement voor:

« Dit artikel te vervangen als volgt:

« Artikel 16 van dezelfde wet wordt vervangen als volgt:

« Art. 16. Elke politieke partij die aan de voorwaarde van artikel 15 voldoet, ontvangt een bedrag van 25 frank per geldig uitgebrachte stem, ongeacht of het een lijststem dan wel een naamstem is, op de door de politieke partij erkende kandidatenlijsten bij de laatste wetgevende verkiezingen tot de gehele vernieuwing van de Kamer van volksvertegenwoordigers en van de Senaat.

Iedere partij kan afstand doen van het voordeel van de haar op grond van het eerste lid verleende dotatie. »

« Remplacer cet article par ce qui suit:

« L'article 16 de la même loi est remplacé par les dispositions suivantes:

« Art. 16. Tout parti politique qui satisfait à la condition de l'article 15 reçoit un montant de 25 francs par vote valable, de liste ou nominatif, émis sur l'une des listes de candidats reconnues par le parti politique au cours des dernières élections législatives en vue du renouvellement intégral de la Chambre des représentants et du Sénat.

Tout parti peut renoncer au bénéfice de la dotation qui lui est allouée en vertu du premier alinéa. »

Het woord is aan de heer De Roo.

De heer De Roo. — Mijnheer de Voorzitter, ik verwijs naar mijn schriftelijke verantwoording.

De Voorzitter. — De heer Tavernier stelt volgend amendement voor:

« Dit artikel te vervangen als volgt:

« In artikel 16 van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° In 2° wordt het woord « tien » vervangen door het woord « dertig »;

2° Het artikel wordt aangevuld met een tweede lid, luidend als volgt: « Iedere partij kan afstand doen van het voordeel van de haar op grond van het eerste lid verleende dotatie. »

Ann. parl. Sénat de Belgique - Session ordinaire 1992-1993
Parlem. Hand. Belgische Senaat - Gewone zitting 1992-1993

« Remplacer cet article par ce qui suit:

« A l'article 16 de la même loi sont apportées les modifications suivantes:

1° Au 2°, le mot « dix » est remplacé par le mot « trente »;

2° L'article est complété par un deuxième alinéa, libellé comme suit: « Chaque parti peut renoncer au bénéfice de la dotation lui allouée en vertu du premier alinéa. »

Het woord is aan de heer Tavernier.

De heer Tavernier. — Mijnheer de Voorzitter, ik verwijs naar de toelichting die ik daarstraks heb gegeven.

De Voorzitter. — De stemming over de amendementen en de stemming over artikel 8 worden aangehouden.

Le vote sur les amendements et le vote sur l'article 8 sont réservés.

Art. 9. Een artikel 16bis, luidend als volgt, wordt in dezelfde wet ingevoegd:

« Art. 16bis. Alleen natuurlijke personen kunnen giften doen aan politieke partijen. Alleen natuurlijke personen en politieke partijen kunnen giften doen aan kandidaten. Giften vanwege natuurlijke personen die feitelijk optreden als tussenpersonen van rechtspersonen of feitelijke verenigingen zijn verboden.

De prestaties die rechtspersonen of feitelijke verenigingen kosteloos of onder de reële prijs verlenen, worden, net als het ter beschikking stellen van kredietlijnen die niet moeten worden terugbetaald, met giften gelijkgesteld. Prestaties die door een politieke partij of een kandidaat klaarblijkelijk boven de marktprijs zijn aangerekend, worden eveneens als giften van rechtspersonen of feitelijke verenigingen aangemerkt.

De politieke partij die in strijd met deze bepalingen een gift aanvaardt, verliest, ten belope van het dubbel van het bedrag van de gift, haar recht op de dotatie die krachtens hoofdstuk III van deze wet aan de in artikel 22 bepaalde instelling zou worden toegekend tijdens de maanden volgend op de vaststelling van deze niet-naleving door de controlecommissie.

Hij die in strijd met deze bepaling een gift doet aan een politieke partij, een van haar componenten — ongeacht zijn rechtsvorm — of aan een kandidaat of hij die als kandidaat een gift aanvaardt, wordt gestraft met een geldboete van 26 frank tot 100 000 frank. Hij die, zonder kandidaat te zijn, een dergelijke gift aanvaardt in naam en voor rekening van een politieke partij of een kandidaat, wordt met dezelfde geldboete gestraft.

Het eerste boek van het Strafwetboek, met inbegrip van hoofdstuk VII en artikel 85, is van toepassing op deze misdrijven.

Het vonnis kan op bevel van de rechtbank geheel of bij uittreksel opgenomen worden in de dag- en weekbladen die zij heeft aangeduid. »

Art. 9. Un article 16bis, libellé comme suit, est inséré dans la même loi:

« Art. 16bis. Seules des personnes physiques peuvent faire des dons à des partis politiques. Seuls des personnes physiques et des partis politiques peuvent faire des dons à des candidats. Sont interdits les dons de personnes physiques, agissant en réalité comme intermédiaires de personnes morales ou d'associations de fait.

Les prestations gratuites ou effectuées pour un montant inférieur au coût réel par des personnes morales ou des associations de fait sont assimilées à des dons, de même que l'ouverture de lignes de crédit sans obligation de remboursement. Sont également considérés comme dons effectués par des personnes morales ou des associations de fait, les prestations facturées par un parti politique ou par un candidat pour un montant manifestement supérieur au coût du marché.

Le parti politique qui accepte un don en violation de la présente disposition, perd, à concurrence du double du montant du don, son droit à la dotation qui, en vertu du chapitre III de la présente loi, serait allouée à l'institution visée à l'article 22 pendant les mois suivant la constatation de cette infraction par la commission de contrôle.

Celui qui, en violation de la présente disposition, aura fait un don à un parti politique, à l'une de ses composantes — quelle que soit sa forme juridique — ou à un candidat, ou celui qui, en qualité de candidat, aura accepté un don sera puni d'une amende de 26 francs à 100 000 francs. Celui qui, sans être candidat, aura accepté un tel don au nom et pour compte d'un parti politique ou d'un candidat, sera puni de la même amende.

Le livre premier du Code pénal, sans exception du chapitre VII et de l'article 85, est applicable à ces infractions.

Si le tribunal l'ordonne, le jugement peut être publié intégralement ou par extrait dans les journaux et hebdomadaires qu'il désigne.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 10. In artikel 18 van dezelfde wet worden de woorden «van de maand waarin deze wet in werking treedt,» vervangen door de woorden «van januari 1993».

Art. 10. A l'article 18 de la même loi, les mots «du mois au cours duquel la présente loi entre en vigueur» sont remplacés par les mots «de janvier 1993».

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 11. In de artikelen 20 en 21 van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° De woorden «per kwartaal» worden telkens vervangen door de woorden «per maand»;

2° De woorden «het kwartaal» worden vervangen door de woorden «de maand»;

3° De woorden «voor het betrokken kwartaal» worden vervangen door de woorden «voor de betrokken maand».

Art. 11. Aux articles 20 et 21 de la même loi sont apportées les modifications suivantes:

1° Les mots «par trimestre» sont remplacés par le mot «mensuellement»;

2° Les mots «du trimestre» sont chaque fois remplacés par les mots «du mois»;

3° Le mot «trimestrielle» est remplacé par le mot «mensuelle».

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. — De heer Appeltans stelt voor een artikel 11bis (nieuw) in te voegen, luidende:

«**Art. 11bis.** Artikel 23 van dezelfde wet wordt vervangen als volgt:

«**Art. 23.** De beheerraad van de in artikel 22 bepaalde instelling wijst een bedrijfsrevisor aan.

De bedrijfsrevisor ziet erop toe dat, zowel door de instelling, als door de partij, een jaarrekening en een balans worden ingediend.»

«**Art. 11bis.** L'article 23 de la même loi est remplacé par ce qui suit:

«**Art. 23.** Le conseil d'administration de l'institution visée à l'article 22 désigne un réviseur d'entreprises.

Le réviseur d'entreprises veille à ce que des comptes annuels et un bilan soient déposés tant par l'institution que par le parti.»

De heer Tavernier stelt eveneens voor een artikel 11bis (nieuw) in te voegen, luidende:

«**Art. 11bis.** Artikel 23 van dezelfde wet wordt vervangen als volgt:

«**Art. 23.** De beheerraad van de in artikel 22 bepaalde instelling, wijst een bedrijfsrevisor aan.

De bedrijfsrevisor ziet erop toe dat, zowel door de instelling, als door de partij, een jaarrekening en een balans worden opge maakt.»

«**Art. 11bis.** L'article 23 de la même loi est remplacé par ce qui suit:

«**Art. 23.** Le conseil d'administration de l'institution visée à l'article 22 désigne un réviseur d'entreprises.

Le réviseur d'entreprises veille à ce que les comptes annuels et un bilan soient déposés tant par l'institution que par le parti.»

Het woord is aan de heer Appeltans.

De heer Appeltans. — Mijnheer de Voorzitter, wij wensen deze amendementen samen te voegen, omdat zij precies dezelfde strekking hebben. Wij stellen voor dat een bedrijfsrevisor erop toeziet dat naast een jaarrekening ook een balans wordt opge maakt.

De Voorzitter. — De stemming over de amendementen wordt aangehouden.

Le vote sur les amendements est réservé.

Art. 12. In artikel 25, 1°, van dezelfde wet worden de woorden «tijdens de vier volgende kwartalen» vervangen door de woorden «gedurende de daaropvolgende periode die de controlecommissie bepaalt en ten minste één en ten hoogste vier maanden duurt».

Art. 12. A l'article 25, 1°, de la même loi, les mots «pendant les quatre trimestres suivants» sont remplacés par les mots «pendant la période subséquente fixée par la commission de contrôle et qui ne peut être inférieure à un mois ni supérieure à quatre mois».

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 13. In artikel 1, 2°, van dezelfde wet worden de woorden «— de bedragen overgemaakt door de in artikel 71 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen bedoelde instellingen» geschrapt.

Art. 13. A l'article 1^{er}, 2°, de la même loi, les mots «les montants versés par les institutions visées à l'article 71 du Code des impôts sur les revenus;» sont supprimés.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 14. Artikel 25, 2°, van dezelfde wet wordt opgeheven.

Art. 14. L'article 25, 2°, de la même loi est abrogé.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 15. Artikel 26 van dezelfde wet wordt opgeheven.

Art. 15. L'article 26 de la même loi est abrogé.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 16. Artikel 27 van dezelfde wet wordt opgeheven.

Art. 16. L'article 27 de la même loi est abrogé.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 17. In artikel 116, veertiende lid, van het Kieswetboek, ingevoegd bij de wet van 4 juli 1989, wordt het woord « wordt » vervangen door de woorden « en het aangifteformulier worden ».

Art. 17. A l'article 116, alinéa 14, du Code électoral, inséré par la loi du 4 juillet 1989, les mots « est arrêté » sont remplacés par les mots « et le formulaire de déclaration sont arrêtés ».

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 18. In het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, worden de artikelen 104, eerste lid, 3^o, i) en 108 opgeheven en worden, in artikel 110, de woorden « en i) » geschrapt.

Art. 18. Dans le Code des impôts sur les revenus 1992, les articles 104, alinéa 1^{er}, 3^o, i) et 108 sont abrogés et, à l'article 110, les mots « et i) » sont supprimés.

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. — Artikel 19 luidt:

Art. 19. Deze wet, met uitzondering van de artikelen 2, 2^o en 9, treedt in werking op 1 januari 1993.

Art. 19. La présente loi, à l'exception des articles 2, 2^o et 9, entre en vigueur le 1^{er} janvier 1993.

De heer Goovaerts stelt volgend amendement voor:

« Dit artikel aan te vullen als volgt:

« Artikel 9 van deze wet is niet van toepassing op die politieke partijen, die afstand doen van het voordeel van de haar op grond van artikel 16, eerste lid, van de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen, verleende dotatie. »

« Compléter cet article par ce qui suit:

« L'article 9 de la présente loi ne s'applique pas aux partis politiques qui renoncent au bénéfice de la dotation allouée en vertu de l'article 16, premier alinéa, de la loi du 4 juillet 1989 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales ainsi qu'au financement et à la comptabilité ouverte des partis politiques. »

Het woord is aan de heer Goovaerts.

De heer Goovaerts. — Mijnheer de Voorzitter, ik wens aan de schriftelijke verantwoording de nuancering toe te voegen waarop de heer De Roo daarstraks heeft aangedrongen. Indien dit amendement wordt aanvaard, moeten de partijen die voor het vroegere systeem opteren op dezelfde manier worden gecontroleerd als de partijen die de nieuwe regeling verkiezen. Dit geldt voor alle controlemechanismen, ook voor die welke in de toekomst nog tot stand komen.

De Voorzitter. — De stemming over het amendement en de stemming over artikel 19 worden aangehouden.

Le vote sur l'amendement et le vote sur l'article 19 sont réservés.

De aangehouden stemmingen en de stemming over het ontwerp van wet in zijn geheel hebben later plaats.

Il sera procédé ultérieurement aux votes réservés ainsi qu'au vote sur l'ensemble du projet de loi.

Dames en heren, onze agenda voor vanochtend is afgewerkt.

Notre ordre du jour est ainsi épuisé.

De Senaat vergadert opnieuw deze namiddag om 15 uur.

Le Sénat se réunira cet après-midi à 15 heures.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

(De vergadering wordt gesloten om 13 h 15 m.)

(La séance est levée à 13 h 15 m.)

